ԱՒԵՏԱՒԵՐ

ԹԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԺԲ. Կ. ՊՈԼԻՍ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 19, 1904 ԹԻՒ 47

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ Ա. Ֆ. ԿՐԻՆ ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ Ա. Ս. ՊԱՐՆԸՄ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Պատերազմը եւ Ճափոնի Մէջ Կրօնական Ազատութիւն 825։— Ջմեռ եւ Հոգեւոր Հունձք 827.— Չորրորդ Աւետարանին Ծագումը 829.— Անձեռն Առաջ Ուրիշները 830. — Ճափոնական կարմիր խաչը 831. — Գաղաքակրթութիւն եւ Թոքատապ 832. —Թիպէթցին 832. —Գիտութեան Գործիքները 832. —Պատասխանները Աւետարերի Հարցման 833. — Ամերիկեան Աղջկանց Վարժարան, Պրուսա 836. —Խայտուած Ցիտուսին 836. —Ազդեր 836. — Գաղաքական Լուրեր 837։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ԵՒ ՃԱՓՈՆԻ ՄԷՋ ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ

Տեառնջոյնեան վարչապետ Քաղաքա կոմին հետ

Ամերիկեան ժողովրդին Ճափոնի հանդէպ բարեկամութիւնը, կ'ըսէ Քաղուբրա կոմսը, 50 տարիէ ի վեր անընդհատ կը չարունակէ, եւ մեր երկրին պատմութեան արդի տագնապին մէջ անոր համակրանքը խորին երախտագիտութեան արժանի է։ Ճափոն պիտի չմոռնայ այս բանները։ Սակայն երբեմն, արդի պատերազմին մէջ Ճափոնի յաղթական ելլելուն սրտագին փափաք յայտնող յօդուածներու մէջ անգամ, անձկութեան տուեր մը կը նշմարեմ ապագային նկատմամբ։ Տարաժամ երկիւղ մը կայ թէ թերեւս Ճափոն չէ լիովին ինչ որ կ'ըսուի թէ է։ Գէթ կը վախցուի թէ Ճափոն, երբ առաջնակարգ դիրք մը գրաւէ Արեւելեան Ասիոյ մէջ, թերեւս իր ազդեցութիւնը գործածէ Արեւմտեան պետութիւններու օրինաւոր շահերուն եւ ի մանաւորի Քրիստոնէական կրօնի տարածման շնչասպառ կերպերով։

Ճափոնի համար արդի պատերազմին նպատակն է ապահովել պետութեան վիճակը եւ Ծայրագոյն Արեւելքի մնայուն խաղաղութիւնը։ Թէ այսպիսի պատերազմ մը անհրաժեշտ է՝ չատ պարզ է։ Ոչ ոք կրնայ աչխարհացոյցին նայիլ եւ Ռուսիոյ ընթացքը յիշել, առանց տեսնելու թէ այդ ընթացքը մօտալուտ վտանգ մ'է Ճափոնի եւ թէ անյապաղ պէտք է այդ վտանգը բառնալ։ Ոչ նուազ պարզ է թէ Ռուսիա է, եւ պիտի չարունակէ ըլլալ եթէ Թոյլ տրուի, Ծայրագոյն Արեւելքի խաղաղութեան մեծ խանգարիչը, եւ թէ մնայուն խաղաղութիւն չկրնար ըլլալ մինչեւ որ անխզելի կապերու չենթարկուի Ռուսիա։ Ասոր նկատմամբ ալ յապաղում կարելի չէ։ Ուստի կ'ըսեմ թէ պատերազմին նպատակն է ապահովել Ճափոնի պետութեան վիճակը եւ Ծայրագոյն Արեւելքի մնայուն խաղաղութիւնը։

Սակայն պատերազմը ցեղային կամ կրօնային գերակշռութեան պատերազմ չէ։ Ցեղային կամ կրօնային տարբերութիւններու հետ գործ չունի, եւ արդարութեան, մարդկութեան եւ աչխարհի վաճառականութեան եւ քաղաքակրթութեան համար կը մղուի։

Երբ թշնամական գործողութիւնները սկսան, անմիջապէս զեկոյցներ ղրկուեցան Ճափոնի բոլոր կրօնական մարմիններու (Պուտտայական, Շինթոյական, նմանապէս եւ Քրիստոնեայ) ճանչցուած ներկայացուցիչներուն, որպէս զի հոգ տանին նուաճել եւ սանձնել տգէտ դասակարգերու

մէջ ծագում առնող ամէն թիւր հակամիտութիւն։ կառավարութեան կողմէ չեչտուած կէտերէն ոմանք հետեւեալներն էին. Պատերազմը Ճափոնի պետութեան եւ Ռուսիոյ պետութեան միջեւ է. անհատներու դէմ չմղուիր. խաղաղութեամբ իրենց գործին պարապող ամէն անհատներ, ի՛նչ ազգայնութեան ալ պատկանին, ոեւէ նեղութիւն պիտի չկրեն. կրօնական խնդիրներ բնաւ մաս չունին պատերազմին մէջ։

Դիտել կը տրուի թէ, եթէ Ճափոն յաղթական հանդիսանայ այս պատերազմին մէջ, պիտի դայ օր մը, երբ իր նպատակներուն ծառայելու համար պիտի չվարանի յօգուտ գործածել օտարատեցութեան ոգին, որ հիմա թաքուն կը մնայ Չինու բազմութիւններուն մէջ, ոգին՝ որ փեքինի դեսպաններուն կեանքին սպառնացաւ, հարիւրաւոր անպաշտպան օտարազգիներ եւ Չինացի Քրիստոնեաներ չարդեց եւ բովանդակ աշխարհի խոր անձկութիւն եւ վիշտ պատճառեց։... Արդարադատ ոչ ոք կրնայ ըսել թէ Ճափոն բոլոր այդ տագնապին մէջ անիմիջ գտնուեցաւ իր պարտականութիւններուն կատարման մէջ, եւ ոչ ոք իրաւունք ունի կասկած յարուցանելու թէ ապագային մէջ ան պիտի ըլլայ նուազ լայնամիտ, նուազ պատուաւոր, նուազ մարդասէր, կամ նուազ բարեկամ Արեւմտեան քաղաքակրթութեան, քան զոր էր երբ իր բանակը փեքինի մէջ պաշարուած օտարազգիները օգնութեան փութաց։ Շատեր կը կարծեն թէ ինչ ինչ նկատումներով Ճափոնի օգտակար պիտի ըլլար զՉին իրեն դաշնակից ունենալ ներկայ պատերազմին մէջ։ Բայց լաւատեղեակները գիտեն թէ Ճափոն պատերազմին սկիզբէն իսկ եւ ցարդ միշտ չանադիր է սահմանափակել գործողութիւններու դաշտը եւ պահպանել Չինու չէզոքութիւնը։ Ասոր մեծ պատճառներէն մին է խոյս տալ ակնարկուած այն վտանգէն իր բոլոր ահաւոր հետեւութիւններով, այն է՝ Չինու օտարատեցութեան ոգին արծարծելէ։ Ուստի երբ Ճափոն Մայրագոյն Արեւելքի մնայուն խաղաղութիւնը կ'ըսէ, Արեւմուտքի օրինաւոր չահերուն կամ աշխարհի քաղաքակրթութեան դէմ գինուող Մայրագոյն Արեւելքը չհակնարկեր։

Ճափոնի դէմ ձեռնարկութիւնը երբեմն սա ձեւով կը ներկայանայ. Ռուսիա Քրիստոնէութեան պաշտպան է, Ճափոն՝ Պուտտայականութեան։

Ճշմարտութիւնը սա է թէ Ճափոն կրօնական ազատութեան պաշտպան է։ Այս՝ իր կազմական օրէնքին մէջ ընդունուած սկզբունք մ'է, եւ իր ընթացքն ասոր համաձայն է։ Ճափոնի մէջ կրնայ մէկը Պուտտայական, Քրիստոնեայ կամ Հրեայ ըլլալ՝ առանց ատոր համար նեղութիւն կրելու։ Այս այնչափ յայտնի է որ Ճափոնի տեղեակ ուղղամիտ ոչ մէկ անձ կը տարակուսի ասոր վրայ։ Բայց որովհետեւ իրողութիւններուն անտեղեակ մարդիկ կրնան գտնուիլ Ամերիկայի մէջ, լաւ կ'ըլլայ ատոնցմէ մէկ քանին թուել։ Եւ որովհետեւ Ամերիկայի մէջ խնդիրը բնականաբար Քրիստոնէութեան տեսակէտէն պիտի նկատուի, ես ալ միայն այդ տեսակէտով պիտի խօսիմ։

Քիչ բաներ կան որոնք կալուածատիրութեան իրաւունքէն աւելի լաւ ապացոյց ըլլան իրաւունքներու ճանաչման։ Շատ անգամներ Ներքին գործերու նախարարութիւնը պաշտօնապէս ճանչցած է Ճափոնի մէջ մնայուն բնակութիւն հաստատող օտար միսիոնարներէ բաղկացած ընկերակցութիւններ։ Ասոնք արտօնուած են «հողի, չէնքի եւ ուրիշ ստացուածքներու տիրանալ ու վարել զանոնք Քրիստոնէութեան տարածման, Քրիստոնէական դաստիարակութեան զարգացման եւ մարդասիրական ու բարեսիրական գործերու կատարման համար»։ Պէտք է նաեւ յարել թէ անոնք պաշտօնապէս կը ճանչցուին Քաղաքային Օրէնքի այն յօդուածին համաձայն, որ կը տրամադրէ օրինական հանգամանք տալ «հանրօգուտ նպատակներով» հիմնուած ընկերակցութիւններու։ Եւ որովհետեւ «անոնց նպատակը չէ չահ ընել իրենց գործին ընթացքէն,» տուրք չառնուիր անոնց եկամուտներէն։ Երիցական, Ժողովական, Մկրտական, Եպիսկոպոսական, Մեթոտական եւ ուրիշ Ամերիկեան միսիոնարութիւններ այսպիսի ընկերակցութիւններ ունին ամէնքը։ Թերեւս կ'արժէ այս առիթով հարցնել թէ Ռուսիոյ մէջ գտնուելու իրողութիւնները օրքան կը համապատասխանեն նկարագրուած այս բոլոր իրողութիւններուն։ Ճափոնի մէջ Քրիստոնէութիւն դաւանողներուն թիւը չեմ գիտեր, բայց մեծ ըլլալու է, հանգերձ դաղափարակիցներու կամ համակիրներու աւելի մեծ բազմութեամբ մը։ Ճափոնցի Քրիստոնեաները մանաւոր դասակարգէ մը չեն։ Կը գտնուին անոնք Ազգային Ժողովի անդամներուն, դատարաններու դատաւորներուն, համալսարաններու դասախօսներուն, ոչ–կրօնական առաջնակարգ թերթերու խմբագիրներուն եւ զինուորական ու նաւային սպաներուն մէջ։ Քրիստոնէական գրականութիւնը մուտ գտած է զինուորական ու նաւային հիւանդանոցներուն մէջ, եւ ասոնց վարժ հիւանդապահներուն բաղդատապէս մեծ մէկ մասը Քրիստոնեայ կիներ են։ Վերջերս կարգադրութիւններ եղան, որոնց չնորհիւ Ամերիկացի եւ

Անգղիացի վեց միսիոնար եւ Ճափոնցի վեց Քրիստոնեայ եկեղեցական պիտի ընկերանան Մանչուրեան քանակներուն իրրեւ հոգեւոր խրատուս Քրիստոնեայ զինուորներուս։ Ատոնք ամէնուն յայտնի իրողութիւններ են եւ ուստի կը կրկնեմ ըսածս, թէ Ճափոն կրօնական ազատութեան պաշտպան է։ Կարծեմ հազիւ հարկ է ցոյց տալ թէ այդ ակզբունքը լքանելը, հիմա՛ ըլլայ թէ այսուհետեւ, ուրիշ բան պիտի չըլլայ՝ բայց միայն բռնաբարել կազմական օրէնքը եւ խորին դժգոհութիւն յառաջ բերել բովանդակ Ճափոնի մէջ։ Ո՛ր կը մնայ ուրեմն այն ձեռնարկութիւնը թէ Ռուսիա Քրիստոնէութեան պաշտպան է եւ Ճափոն՝ Պուտտայականութեան։

ՁՄԵՌ ԵՒ ՀՈԳԵՒՈՐ ՀՈՒՆՁՔ

(Ե։ Գ. Գ.)

Անգամ մը Ամերիկայի մէջ եկեղեցի մը իր եկեղեցւոյ չէնքին գով ծանուցման տախտակ մը կախեց եւ վրան գրեց, «Այս եկեղեցին պարապուրդ ունի Յուլիսէ մինչեւ Սեպտեմբեր։» Մարդ մը եկաւ եւ այս ծանուցման տախտակին վրայ ագեւոր, եղջերաւոր Սատանայի մը պատկերը գծեց եւ Սատանային բերնէն, «Ես երբեք պարապուրդ չունիմ,» գրեց։ Արդարեւ իւրաքանչիւր եկեղեցի, Աւետարան տարածելու իր պաշտօնէն երբեք չդադրելով, բազմազան եղանակներով եւ չարունակ մեղաւորներուն հրաւիրակելու է փրկութեան քաղցր աւետիսը։ Այսու ամենայնիւ սա ալ ստոյգ է թէ տարուան ինչ ինչ եղանակներ հոգեւոր գործի համար միւսներէն աւելի նպաստաւոր են։ Ամառուան տօթագին ցերեկները եւ կարճ գիշերները չատ տեղեր մարդոց ջիղերը կը թուլցնեն եւ աչխուժիւ գործ տեսնելու արդելք կ'ըլլան։ Եւ որովհետեւ այդ եղանակին մէջ չատեր լեռնագաշտեր եւ ամառանոցներ կ'երթան, եկեղեցւոյ ցրուած անդամներուն դժուար կ'ըլլայ աղէկ գործ տեսնել։ Շատ քաղաքներու եւ աւաններու համար աշնան առաջին ամիսները տարուան ամէնէն բազմազբաղ ամիսներն են։ Իրենց ձմեռուան պարէնները այդ ժամանակ կը պատրաստեն, եւ չատեր այս պարէնները ձեռք բերելու համար կը սափրուին չըրջակայ գեղերն ու աւանները երթալ։ Եւ որովհետեւ այգիներու եւ պարտէզներու ժամանակը հասած է, անոնց բերքերը քաղելու եւ ծախելու կամ գործածելու ատենն է։ Այս պատճառներով չատ տեղեր ամառուան եւ աշնան եղանակներուն մէջ յոյժ կը դժուարանայ եկեղեցւոյ անդամներուն հոգեւոր ժողովներ ընել եւ միաձայնաբար հոգեւոր գործ տեսնել։

Բայց երբ ընտանիքները իրենց պարէնները կը պատրաստեն, եւ ամարանոցի եւ առեւտուրի համար գուրս գացողները իրենց տուները կը վերադառնան, եւ երբ գիշերներուն երկարած ըլլալովը դրացիներ այս երկար գիշերներուն ժամերը խօսակցութիւնով եւ զբօսանքներով լեցնելու համար իրարու տուն երթալ կը սկսին, այս աշնանային եւ ձմեռնային ամիսներուն միջոցին ուեւէ ժողովրդի մէջ հոգեւոր գործի համար յոյժ յարմար ժամանակներ, յոյժ պատեհական առիթներ եկած են։ Այս եղանակները քարոզիչներուն, հովիւներուն, եկեղեցւոյ հոգաբարձուաց ժողովներուն եւ եկեղեցւոյ անդամներուն հոգեւոր հունձքի ժամանակը կրնան համարուիլ։ Հոգաբարձուաց ժողովները կրնան գիշերները գումարիլ եւ ժամերով խորհրդակցիլ եկեղեցւոյ հոգեւոր կեանքին եւ չինութեան նկատմամբ։ Աղօթաժողովները կրնան ըլլալ գիշերները տաքուկ սենեակի մը մէջ եւ կամ բազմութեամբ եկեղեցւոյ չէնքին մէջ։ Կարելի է այցելել հիւանդներուն եւ այն մեղաւորներուն որոնց ապաշխարութիւնը փափաքելի է։ Թաղերու մէջերը տուներու մէջ տեսակցութեան եւ ժամանցի համար հաւաքուող ընտանիքներ աղօթաժողովի համար ալ կրնան հաւաքուիլ։ Հովիւը, երբ իր ժողովրդէն մէկուն տունը այցելէ, անոր ընտանիքին բոլոր անդամներն ալ մէկտեղ կրնայ տեսնել։ Այն երիտասարդները որոնք չեն ուզեր գիշերները պարապ անցնել եւ վնասակար ընկերներու հետ չաղակրատելով ժամավաճառ լինել, կրնան ուսումնասիրվիլ գիշերային դպրոցներու մէջ։ Եկեղեցւոյ երգեցողութիւնը աւելի կանոնաւոր վիճակի մէջ դնել ուզող երիտասարդներ կրնան գիշերները երգի կամ ձայնագրութեան (նօթա) վարժութիւն ընել։ Ի մի քան, ձմեռնային եղանակին երկայն գիշերները, որ չատերու կը ծառայեն բաղդախաղով զուարճանալուն, օղի խմելուն եւ բարոյապէս ապականուելուն, արթուն զուարթուն եկեղեցւոյ մը վերակենդանացման, բարգաւաճման եւ չատեր հոգեւոր փրկութեան բերելու պատճառ կրնան ըլլալ։

Այս պատճառաւ ի սրտէ կը յանձնարարենք որ մեր բոլոր եկեղեցիները մօտալուտ ձմեռնային եղանակը գործածեն հոգեւոր կեանքի մէջ յառաջդիմելու։ Թէպէտ աղէկ է որ մեր եկեղեցիներուն մէջ հոգեւոր արթնութիւններ տեղի ունենան, սակայն պէտք չէ խորհիլ թէ Աւետարանական գործին յառաջդիմութիւնը հոգեւոր արթնութիւններու հետ անհրաժեշտ կապակցութիւն ունի։ Մեր եկեղեցիներուն զարգացումը հանդարտ

եւ աստիճանական գործ մըն է։ Տարուէ տարի հաւատքով եւ անկեղծութեամբ վարուած հոգեւոր գործի մէջ թերեւս աղմկալի եւ ուշագրաւ պարագաներ տեղի չունենան, եւ սակայն յառաջդիմութիւն եւ արդիւնք ստոյգ կ'ըլլան։ Ասոր մէջ ոչ միայն մեր հովիւները եւ քարոզիչները մաս ունենալու են, այլ նաեւ մեր ժողովուրդները։ Այս հոգեւոր հունձքի եղանակին յայտագրի պատրաստութիւնը հովիւին եւ քարոզչին անկ է։ Հովուին եւ քարոզչին անկ է ուսումնասիրել եկեղեցւոյ եւ ժողովրդին վիճակը, որոշել թէ Քրիստոնէական կեանք ապրող եկեղեցւոյ անդամներու դժուարութիւնները ո՛ր են, եւ թէ ժողովրդին անհատներուն, մանաւանդ երիտասարդներուն, Քրիստոսի գալու ճամբուն վրայ գտնուած խոչընդոտները ինչէ՛ կը բաղկանան, որոշել թէ այս տարի քարոզներուն մէջ ի՛նչ տեսակ ճշմարտութիւններու վրայ խօսուելու է, հին մեթոտներէն որո՛նք այս տարի եւս գործածուելու են, եւ խորհիլ թէ նոր ի՛նչ մեթոտներ պէտք է գործածել։ Եթէ ներելի է, քարոզներու մասին սա մէկ բանը կ'ուզենք յանձնարարել։ Եթէ հնար է, չարունակ ուշադրութիւն հրաւիրուի ինչ ինչ նիւթերու, այսինքն՝ հոգեւոր կեանքի հետ առնչութիւն ունեցող ինչ ինչ խնդիրներու վրայ քարոզներու չար մը խօսուի յաջորդաբար։ Օրինակի աղագաւ, Ո՛ւր է սուրբ կեանքին գաղանիքը։ Սոյն խնդիր բաւական ուշադրութիւն գրաւած է մեր եկեղեցիներուն մէջ։ Ոմանք «կատարելապէս սուրբ կեանք ապրելու ենք» պնդած են։ Մանաւանդ գտնուած են այնպիսիներ որոնք «Սաչափ ժամանակէ ի վեր կարող եղած եմ առանց մեղքի ապրիլ» ըսած են։ Ոմանք վճռած են թէ «Սուրբ կեանք անկարելի է այս աշխարհին մէջ։» Ըստ մեզ, այս մասին երկու կողմերէն ալ արտայայտուած գաղափարները կատարելապէս լուծած չեն խնդիրը։ Դարձեալ, տարտկոյս չունինք թէ սոյն վէճը մեր բոլոր եկեղեցիներուն համար երեւան բերած է խնդիր մը, զոր կ'արժէ անկեղծօրէն մտածութեան առարկայ ընել։ Մեր եկեղեցիները պարտին հիմակուանէն աւելի սուրբ կեանք մը ցուցնել աշխարհի։ Արդ, աղեկ կ'ըլլայ որ այս ձմեռ մեր բեմերէն խօսուի սոյն խնդրին վրայ, մեր ժողովներուն մէջ խորհրդակցութեան եւ մեր կեանքերուն մէջ փորձառութեան առարկայ ըլլայ, այնպէս որ մեր եկեղեցիները այս մասին եւս տեսական եւ գործնական կերպով աւելի եւս կատարեալ ծանօթութիւն առանան։ Այս նիւթերէն մէկն ալ Քրիստոնէական գործունէութիւնն է։ Եկեղեցւոյ անդամները ի՛նչպէս կրնանք ներշնչել որ աշխատին ուրիշներուն հոգեւոր փրկութեան համար։ Եկեղեցւոյ միակ գործը իր անդամներուն չինութիւնը չէ։ Մինչեւ որ եկեղեցին չըլլայ մեղաւորներուն Քրիստոսի գալուն համար գործող մարմին մը, չկրնար հաւատարիմ գտնուած ըլլալ իր պարտականութեան։ Քարոզչի մը իր եկեղեցւոյն անդամները աշխատցնելու պարտականութիւնը իր լաւ քարոզներ խօսելու պարտականութենէն վար չէ։ Նիւթ մը եւս կրնայ ըլլալ մեր եկեղեցւոյ անդամներուն եւ մեր ժողովուրդներուն Աւետ. եկեղեցւոյ հիմնական վարդապետութիւնները սորվեցնել, այսինքն այն բաները որոնք Աւետ. Եկեղեցին կ'որոշեն միւս Քրիստոնեայ եկեղեցիներէն։ Վերջապէս, մեր Քրիստոնէութիւնը գործնական եւ արգասաւոր ընելու համար մեր քարոզիչները աղօթքով եւ մտածութեամբ ամէն մէկ միջոց գործածելու են։ Այսու ամենայնիւ եթէ մեր եկեղեցւոյ ժողովները եւ եկեղեցւոյ անդամները այս մասին իրենց հովիւներուն ի սրտէ աջակցիլ չուզեն, հոգեւոր գործի մէջ մեծ յաջողութիւն պէտք չէ որ սպասեն։ Այս բանին մէջ ի՛նչ են մեր Հոգաբարձուաց ժողովներուն եւ եկեղեցւոյ անդամներուն պարտականութիւնները։

Առաջին բանը, զոր պիտի յանձնարարենք, սա է որ եկեղեցւոյ անդամները սոյն խնդիրը իբրեւ նուիրական պարտականութիւն իրենց սիրտերուն մէջ ընդունին, եւ իւրաքանչիւր ոք աղօթքով եւ հաւատքով հարցնէ իր անձին թէ «ես ի՛նչ կըրնամ ընել, որպէս զի մեր եկեղեցին մասնաւոր կերպով Աստուածային օրհնութիւններն ընդունի այս ձմեռ։» Ուրիշ կարեւոր բան մ'ալ անդամներուն եւ կամ ժողովրդին անհատներուն մէջտեղ վէճերու եւ պառակտումներու պատճառ եղող խնդիրները անմիջապէս կարգադրելն է։ Տէրը իր օրհնութիւնները չհեղուր այն եկեղեցւոյն վրայ, որուն մէջ վէճեր եւ պառակտումներ կան։ Պէտք է ամէն ճիգ թափել վէճի, կռիւի պատճառ եղող խնդիրները մէջտեղէն վերցնելու համար։ Եթէ չենք կրնար վերցնել, մեզի համար կարելին ընել ետքը այդ խնդիրները մոռնալը եւ ուղղակի հոգեւոր գործի համար մտածելը եւ աշխատիլ կ'երաշխաւորեն մեր հոգեւոր օրհնութիւն ընդունիլը։ Արդ, մեզ ծանօթ ամէն մէկ խոչ մէջտեղէն վերցնելով, որպէս զի մեր հովիւն կամ քարոզչին ձեռնարկները յաջողին, պարտիմք ընել մեր ձեռքէն եկող օգնութիւնը։ Շատ անգամ չնչմարուիր թէ ամէնէն կարող հովիւն անգամ իր ժողովրդին ամէնէն հասարակ եւ պարզ անդամին իսկ ո՛րքան պարտական է յօգուտ եկեղեցւոյն իր տնօրինած ծրագիրներուն եւ քարոզներուն մէջ յաջողելուն համար։

Մեր եկեղեցիներէն չատեր քարոզիչ չունին։ Այս ձմեռուան եղանակին մէջ անոնք ալ թող չյուսահատին։ Արդարեւ արդահատելի է անոնց զիրենք առաջնորդող հովիւէ մը զուրկ գտնուիլը։ Բայց մեր այդօրինակ ժողովուրդներն ալ թող գիտնան թէ մեր Մեծ Հովիւը, Տէր Յիսուս Քրիստոս, միշտ իր եկեղեցւոյն Գլուխն է։ Եւ եթէ սոյն կարեւոր խնդիրը իրենք ալ իրենց սիրտերուն մէջ առնեն, եւ նպատակ դնեն յառաջիկայ ձմեռ Տէրոջմէն մանաւանդ օրհնութիւն մը ընդունիլ, կրնան վստահ ըլլալ թէ Տէրը իրենց ալ բաժին մը պիտի հանէ, եւ թերեւս քարոզիչ եւ հովիւ ունեցող չատ եկեղեցիներու բաժինէն աւելի մեծ բաժին մը։

ՀՈԳԵՒՈՐ ԵՒ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

ՁՈՐՈՐԴ ԱԻԵՏԱՐԱՆԻՆ ԾԱԳՈՒՄԸ

2.

[*Մնչագրական*]

Կարելի է համառօտիւ պատասխանել առարկութիւններէն ոմանց, որոնք Յովհաննու դէմ կը բերուին իբրեւ այս աւետարանին հեղինակին դէմ։ Կ'ըսուի թէ Յիսուսի խօսքերուն ամփոփումները, որոնք այս աւետարանով կ'աւանդուին, այնչափ վեհիմաստ էին որ չէին կրնար բազմութիւններուն իմանալի ըլլալ։ Ունկնդիրներէն հոգեւորներուն իմանալի էին անոնք եւ չխօսուեցան լոկ ունկնդիրներուն համար, այլ բոլոր ժամանակներուն համար։ Քրիստոս չատ բաներ ըսաւ բազմութեան անիմանալի եւ գիտնալով իսկ թէ «լսելով պիտի լսեն, բայց պիտի չիմանան։»

Կ'ըսուի թէ Գալիլեացի ձկնորս մը չէր կրնար այնպիսի իմաստութիւն ունենալ որպիսի է այս աւետարանին մէջ փայլողը։ Ինչո՞ւ պիտի չկրնար, քանի որ Յիսուսի պէս ուսուցչի մը հետ երեք տարի ամենաստեր յարաբերութեան մէջ գտնուեցաւ եւ իր վարդապետին մահէն ետեւ ալ թերեւս կէս դար Սուրբ Հոգիէն առաջնորդուեցաւ։

Կ'ըսուի թէ Յովհաննէս չէր կրնար զՅիսուս իբրեւ Աստուածային էակ նկատել՝ երեք տարի անոր հետ ապրելէն ետեւ։ Կրնար, եթէ Յիսուս իրօք եր Աստուածային էակ, ինչպէս մենք կը հաւատանք։

Բայց, Յովհաննու հեղինակութեան դէմ բերուած անկարեւոր ամէն ուրիշ առարկութիւններ զանց ընելով, կը մնան ոմանք, որոնց կրնանք աւելի մասնաւոր ուշադրութիւն ընծայել։ Առաջինն է Բանին վարդապետութիւնը։ Այս բառը չատ կը գործածուի Նոր Պղատոնական իմաստասիրութեան մէջ որ երրորդ դարուն ծագկեցաւ, եւ կ'ըսուի թէ աւետարանին հեղինակը այդ իմաստասիրութեան տեղեակ եղած ըլլալու է։ Սակայն այդ դպրոցին հիմնադիրն էր Փիլոն, Աղեքսանդրացի Հրեայ մը, որ Յովհաննու ժամանակակից եր եւ հաւանօրէն Յովհաննէ չատ տարի առաջ մեռաւ։ Բայց Յովհաննէս եւ Փիլոն չատ տարբեր իմաստով գործածեցին այս բառը։ Փիլոն Յանաց Հին Կտակարանը Յունական իմաստասիրութեան համաձայն բացատրել, անոր վարդապետութիւնները Պղատոնի եւ Ստոյիկեաններու վարդապետութիւններուն միացնելով։ Իր Բանն էր Աստուածային բանականութիւնը, աիեզերական սկզբունք մը, իրերու ընդհանուր օրէնքը, առանց Մեսիային հետ ոեւէ վերաբերութեան եւ առանց մարմնառութեամբ ոեւէ արտայայտութեան։ Թէ ակէ ո՛րքան տարբեր իմաստով կը գործածէր Յովհաննէս նոյն բառը, պիտի տեսնենք մեր առաջին դասին մէջ։ Ուրեմն ձեռնարկութիւնը կը յանգի սա եզրակացութեան թէ աւետարանը եւ Նոր Պղատոնական իմաստասիրութիւնը նոյն բառը կը գործածեն, թէպէտ տարբեր առումով։ Եւ եթէ մին միւսէն փոխ առաւ բառը, ինչո՞ւ նոյնչափ հաւանական չըլլայ թէ իմաստասէրները փոխ առին զայն աւետարանչէն եւ ոչ թէ աւետարանիչը իմաստասէրներէն։ Եւ Յովհաննու առաջին թուղթը (Ա. 1) եւ Յայտնութեան գիրքը (ԺԹ. 13), որոնք իրրեւ Յովհաննու գրութիւնները կ'ընդունուին քննադատներէն, Բան տիտղոսը կու տան Քրիստոսի։

Ուրիշ առարկութիւն մը կը հիմնուի չորրորդ աւետարանին եւ Յայտնութեան գիրքին նիւթով ու ձեւով իրարմէ տարբերութեան վրայ։ Սակայն մին կենսագրական ուրուագիծ է, միւսը մարգարէական տեսիլ։ Ոճի տարբերութիւնները՝ տարբեր տեսակ գրութիւններու ձեռնարկող ուրիշ հեղինակներու գործերուն մէջ ցուցնել կարելի եղածէն աւելի չատ չեն։ Երկու գիրքերուն ոճի հիմնական նմանութիւնները տարբերութիւններէն աւելի ուշագրաւ են, կ'ըսէ Փրոֆ. Կոտէ, եւ իր այս դիտողութիւնը կը լուսաբանէ վկայութիւններով։ Երկու գրութիւնները նիւթով ալ իրարու համաձայն են նշանաւոր կերպով։ Երկուքին մէջ ալ Քրիստոսի նկարագիրը եւ պաշտօնը նոյն են, արդարացուցման միջոցը —Գառնուկին արիւնը— նոյն է, եւ եկեղեցւոյ գաղափարը նոյն է։

Միւս առարկութիւնը կը հիմնուի «աշակերտը որն որ Յիսուս կը սիրէր» ասացուածքին վրայ։ Կ'ըսուի թէ Յովհաննէս իր վրայ խօսելու պատճառն պիտի չգործածէր այդ ասացուածքը։ Բայց ինչո՞ւ պիտի չգործածէր։ Այդ ասացուածքին մէջ զՅովհան-

նէս Պետրոսէ աւելի մեծարելու ճիգ չկար, ինչպէս պնդած են ոմանք։ Աւետարանը ընաւ յանուանէ չյիշեր զՅովհաննէս եւ չկրնար անոր նշանաւոր դիրք ընծայել, մինչդեռ Պետրոս յաճախ կը յիշուի։ Բոլոր աւետարանները կը պատմեն Պետրոսի ուրացութիւնը, բայց ամէնէն մեզմութեամբ պատմողը չորրորդ աւետարանն է։ Նախանձէ եւ հպարտութենէ հեռու, ճշմարիտ խոնարհութեան ապացոյց կը տեսնենք Յովհաննու աւետարանին մէջ։ Անտարակոյս խորին խոնարհութեամբ էր որ Յովհաննէս ինքզինք յիշեց իբրեւ սիրելի աշակերտը։ Ինք լոկ յիշեց իրողութիւնը երախտագիտութեամբ։ Ճշմարիտ էր թէ ան էր Յիսուսի կուրծքին վրայ ինկողը։ Ճշմարիտ էր թէ Տէրը ցուցած էր որ, բոլոր իր աշակերտները սիրելով հանդերձ, ամէնէն աւելի զայն կը սիրէր։ Ան չէր կրնար չգիտնալ թէ Փրկչին բոլոր ընկերներէն աւելի ինք մօտ էր անոր սրտին։ Եւ ինչո՞ւ ծածկէր իրողութիւնը։ Անտարակոյս ըսաւ իր սրտին մէջ, «ես ինչ եմ որ այսպիսի սէր կը ցուցուի ինծի» Բայց սիրոյն գոյութեան չէր կրնար ապրակուսիլ։

Փրոֆ. Կոտէ ներքին վկայութեամբ քայլ առ քայլ կ'ապացուցանէ թէ աւետարանը գործն էր Պաղեստինի մէջ ապրող Հրէի մը, որ Քրիստոսի ժամանակակից էր, անոր հրապարակային կեանքին վկայ, առաքեալ եւ սիրեցեալ առաքեալն Յովհաննէս։ Գրութեան տեղն էր, կը կարծէ, Եփեսոս։ Այս է աւանդութեան ըսածը, եւ հաւանական կ'ընծայուի Ռաբբի, Մեսիա, Սելովամ բառերուն թարգմանութեամբ, որ հարկ պիտի չըլլար, եթէ Պաղեստինի Հրեաներուն համար գրէր գլխաւորապէս։

Կարելի է ընդհանուր կերպով ըսել թէ աւետարանին նպատակն է ինչ ինչ նկատումներով ամբողջացնել նախագոյն պատմութիւնները եւ մանաւանդ պարզել Աստուածային Բանին փառքը, ինչպէս տեսած էր զայն Յովհաննէս Յիսուսի երկրաւոր կեանքին մէջ։ Ուրիշ խօսքով, Յովհաննէս աշխատեցաւ աւելի լիովին ծանօթացնել Աստուածամարդ Փրկիչը։ Փրոֆ. Կոտէ կը կարծէ թէ աւետարանին նպատակն էր միանգամայն հերքել մոլորութիւնն այնպիսիներու, որոնք կը քարոզէին թէ ճշմարիտ Քրիստոսը չէր Յիսուս կոչուած այն խեղճ Հրեան՝ որ խաչին վրայ մեռաւ, այլ՝ երկնային էակ մը որ անոր վրայ իջաւ անոր մկրտութեան ժամանակ եւ յետոյ անոր չարչարանքէն առաջ մեկնելով երկինք վերադարձաւ։ Այս նպատակը աւելի բացայայտ կ'երեւի նոյն առաքեալին առաջին թուղթին մէջ։

ԱՆՁԷՆ ԱՌԱՋ ՈՒՐԻՇՆԵՐԸ

Աղքատասիրաց Ընկերութիւնը կէս գնով ապրանք կը ծախէր։ Յաճախորդներու երկար թափօր մը կողմնական փողոցը եւ փողոցէն մինչեւ բաւական վար լեցուած էին, եւ կը սպասէին ու կը սարսռային խիստ օդին մէջ։ Սէրա Քոլնի գրեթէ չէնքին դրան քով էր։ Ուրախ էր որ իրեն կարգը այսքան մօտեցած էր։ Շատ մսած էր, եւ այդ առտու չնչին նախաճաշ մը ըրած էր։ Բայց աստի ինք ծեր էր եւ զօրաւոր չէր։ «Դիժուա՛ր վիճակ,» ըսաւ իր եռեւը գտնուող կնոջ։ «Այո,» ըսաւ կինը։ «Ես կ'ուզէի սառիլ տանը մէջ մնալ ւանդ, եթէ պզտիկները չըլլային։ Անոնք կուլան ցուրտին պատճառաւ։ «Ինծի նայեցէք,» ըսաւ Սէրա, «իմ տեղս եկէք, այն տեղն չուտով կը հասնինք,» եւ կարդերէն դուրս ելլելով կնոջ եռեւը անցաւ։ «Բան մը չէ,» ըսաւ ժպտելով երբ պզտիկներուն մայրը չնորհակալութիւն յայտնեց իրեն։ Սէրա իր տեղին փոխուելովը եկաւ մանկամարդ աղջկան մը դիմաց որ կը հազար եւ խեղճուկ կերպով կը սարսռար սառիկ ցուրտէն։ Ձիշդ այն տեղն ձայն մը եկաւ թէ ածուխը հատնելու վրայ է։ Սպասաւորները կը ճնշէին ամբոխը։ Սէրա անհանգստութեամբ չուրջը նայեցաւ։ «Դուք կրնաք իմ տեղս գրաւել,» ըսաւ իսկոյն եւ հիւանդ աղջկան եռեւը սահեցաւ։ Սէրա այլեւս չնայեցաւ իր եռեւը։ Շատ մսած էր եւ կը դողար յոգնած։ Թափօրին յամրաշարժ դնացքը զանիկա չէնքին դրան առջեւ բերած էր, եւ անա տեսաւ թէ փոքրիկ աղջիկ մը կայնած էր մէկ կողմը, ձեռքը պարապ դոյլով եւ կամացուկ մը կուլար։ Սէրա անոր վրայ նայեցաւ։ «Դուն չես կրնար առնել քու ածուխդ եթէ հոդ կենաս,» ըսաւ, «պէտք է որ թափօրին եռեւը անցնիս» «Մտակս կորսնցուցի,» ըսաւ փոքրիկ աղջիկը։ «Ես կը բռնեմ քու դոյլդ մինչեւ որ տուն երթաս եւ ուրիշ մտակ բերես,» ըսաւ Սէրա։ Ուրիշ մտակ չունինք,» ըսաւ աղջիկը հեկեկալով։ Սէրա անչարժ կեցաւ վայրկեան մը։ Յետոյ իր մտակը սահեցուց աղջկան կարմրած մանրիկ ափին մէջ։ Անիկա իր վերջին մտակն էր, բայց այս մասին բան մը չըսաւ։ Յետոյ տուն դնաց ցուրտ սենեակ մը։ Ածուխին թաղը, զոր պահած էր ճաշի համար, սեղանին վրայ կը կրնար սառած։ Անկողնին լաթերը առաւ եւ անոնց մէջ փաթթուեցաւ։ Տան վարձքը վճարուած է, եւ ես յաճախորդներէ բաւական բան ընդունեցի լուալու համար, ըսաւ ինքնիրեն։ «Ինծմէ աւելի գէշ վիճակի մէջ եղողներ չատ կան» Իր ակռաները կը կափկափէին եւ յոգուածները

կը ցաւէին։ Բայց իր սրտին մէջ կը վառէր տաք կէտ մը երբ միտք կը բերէր մանկիկներուն մայրը, հիւանդ աղջիկը եւ միւս պզտիկ աղջիկը, ամէնն ալ ածուխով լեցուն դոյլերով։

ՃԱՓՈՆԱԿԱՆ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԸ

(Ճոր֊ Քէնըն)

Դ

Այն զինուորը որ հարիւրաւոր ընկերներէ, ազգականներէ եւ բարեկամներէ երկաթուղւոյ կայարանը կ'առաջնորդուի նուագածութեամբ, դրօշներով եւ «պանղա»ներով (կեցցէ), որ այր եւ կին մարդոց երկար թափօրներ տեսած է անձրեւին մէջ կայնած, երկաթուղիին քով հեռաւոր գաւառներու մէջ, լոկ տեսնելու համար իր կառախումբին անցնիլը, եւ որ կը վիճաուի, կը խնամուի եւ կը քաջալերուի կարմիր Խաչի պաշտօնեաներէն բազմաթիւ երկաթուղւոյ կայարաններու մէջ, իր ճամբուն վրայ, նախատեսի պիտի չընէ ինքզինք, իր մերձաւորները, կարմիր Խաչը եւ իր երկիրը, երկչոտութիւն կամ մինչեւ իսկ տկարութիւն ցուցնելով, երբ իր սպանները կը յուզարկեն զինք, կամ կ'առաջնորդեն «մահուան վայրը»։ Պատերազմի կամ զինուորական արուեստի վրայ գրողներ կ'ըսեն թէ յիսուն առ հարիւր կորուստը կը վնասեցնէ զօրագունդերէն չատը, եւ թէ եօթանասունըհինգ առ հարիւր կորուստը կը դադրեցնէ գրեթէ ամէն մէկ յարձակում։ Զինեալ ճափոնական պատերազմին եւ Եալուի հովտին եւ Լիաոթունկ թերակղզւոյն վրայ մօտերս տեղի ունեցած ճակատամարտներուն պատմութիւնը կը ցուցնէ թէ կորուստին առ հարիւր քանակութիւնը, որ պիտի կանգնէ Ճափոնական յարձակումը, ճիշդ հարիւր է։

Ճափոնական կարմիր Խաչին ծախքը Չինաստանի հետ պատերազմի ժամանակամիջոցին եղաւ 386,971.40 եէն, կամ իբր 38,700 Անգղ. ոսկի։ Գրեթէ ամբողջ այս տուակը Ընկերութեան տուրք վճարող անդամներէն եկաւ, թէեւ իր մէջ կը պարունակէ քիչ մըն ալ Եւրոպայի եւ Հարաւային Ասիոյ մէջ կատարուած հաւաքումներ։ Գործը երբեք չկասեցաւ միջոցներու չգոյութեամբ, եւ պատերազմի վախճանին Ընկերութիւնը իր ձեռքին տակ ունէր 150,000 եէն մնացորդ դրամ։

Ռազմադաշտին մէջ Ճափոնական կարմիր Խաչի գործը Ամերիկայի եւ Եւրոպացի դիտողներու ուշադրութիւնը գրաւեցաւ առաջին անգամ երբ դաշնակից զօրքերը Փեքին արշաւեցին Հիւսիսային Չինաստանի մէջ կռիւ մարտիկներուն վրդովումէն ետքը 1900ի ամառը։ Եւ յոյժ կարող դատողներու միաձայն կարծիքն այն եղաւ թէ տնօրինութեան եւ արդիւնաւորութեան կողմանէ Ճափոնի կարմիր Խաչը հաւասար է Եւրոպական ոեւէ երկրինին, եւ այնքան գերազանց է Միացեալ Նահանգներունէն որ բաղդատութիւն հազիւ կարելի է։ Կռիւ մարտիկներու ճակատամարտներուն միջոցին Ճափոնական Ընկերութիւնը ռազմադաշտը ղրկեց 491 վիրաբոյժ, հիւանդապահ եւ սպասաւոր եւ դարմանեց խնամեց 11,348 հիւանդ եւ վիրաւոր զինուորներ ի Թաքու, Թիէնցին, Թունկչօ, Շանհայքուան, եւ Հիրոշիմայի զինուորական հիւանդանոցին մէջ։

Այսպիսի է համառօտիւ Ճափոնական կարմիր Խաչի պատմութիւնը մինչեւ Ռուսիոյ հետ պատերազմին սկիզբը։ Եւ միայն կը մնայ քիչ մը տեղեկութիւն տալ անոր ներկայ կազմակերպութեան, տնօրինութեան եւ աղբիւրներուն վրայ եւ ցուցնել ինչ ինչ տարբերութիւններ անոր գործելու մեթոտներուն եւ ուրիշ տեղերու կարմիր Խաչի Ընկերակցութիւններուն փորձած մեթոտներուն մէջտեղ։

Ճափոնական Ընկերութեան թերեւս ամէնէն նշանաւոր հանգամանքն է անոր արտակարգ թուական ոյժը։ Ներկայ տարւոյս Ցունուարի սկիզբը անիկա ունէր ոչ նուազ քան 894,760 կանոնաւոր անդամ, որոնց իւրաքանչիւրը խոստացած էր տարին ոչ նուազ քան երեք եէն (իբր 36 դահեկան) տուրք վճարել տասը տարի։ Եթէ Ճափոնի արդի բազմամարդութիւնը 47,000,000 համարինք, եւ անոր ընտանիքներուն թիւը 6,714,000, կը տեսնուի թէ կարմիր Խաչի Ընկերութիւնը մէկ անդամ ունի իւրաքանչիւր յիսունուերկու բնակչի, կամ մէկ անդամ՝ իւրաքանչիւր եօթնուկէս ընտանիքի դէմ, եւ թէ տարեկան եկամուտն է 268,500 Անգղ. ոսկի։

1902 Դեկտեմբերին, երբ Ճափոնական Ընկերութիւնը տօնեց իր քսանեհինգամեակը, ունէր քան հարիւր հազար անդամներ Եւրոպայի ամէն կողմերէն հաւաքուեցան Թոքիօ քաղաքին մէջ եւ մասնակցեցան հանդէսներուն։

1904 Ցունուարի առաջին օրը Ճափոնական կարմիր Խաչը անմիջապէս գործելու պատրաստ վիճակի մէջ ունէր 14 գլխաւոր վիրաբոյժ, 277 հասարակ վիրաբոյժ, 45 դեղագործ, 1,920 կըրթուած հիւանդապահ, 457 հիւանդապահուհի եւ որվոզ, եւ 763 պատգարակակիր եւ արու սպասաւոր։ Իբրեւ նիւթական աղբիւրներ եւ նպաստ

մթերանոց, ունէր 4 հիւանդանոց չոգենաւ, 398 տուփ վիրաբուժական գործիք, 496 պատգարակ, 52,438 ձեռք հանդերձ հիւանդներու եւ վիրաւորներու համար, 23,199 ձեռք հանդերձ հիւանդապահներու համար, եւ մեծաքանակ անկողնի սպասներ, մահճակալ, վրան, դեղօրէներ, եւ ռազմադաշտի եւ հիւանդանոցի պատկանեալ ուրիշ պէտքեր։ Համառօտիւ, պատրաստուած էր իսկոյն ռազմադաշտէն երթալու, առաջին կարգի պատերազմի մը ատեն, առատ պէտքերով, բարձր կըրթութիւն ստացած եւ կարող վիրաբոյժներով եւ հիւանդապահներով, եւ ամենակատարեալ եւ նորահնար հանդերձանքով։

Ճափոնական կարմիր խաչի կազմակերպութիւնը հարկաւ կը համակերպի ժըննվի դաշնադրութեան տնօրինութիւններուն, եւ իր ընդհանուր յատակագիծներով էապէս չտարբերիր Եւրոպական նմանօրինակ մարմիններէն։ Կը կառավարուի երեսուն անդամներէ բաղկացած «Գործօն Խորհուրդ»էն, որուն անդամները երեք տարուան համար կ'ընտրուին քուէի առաւելութեամբ ընկերութեան մէկ ընդհանուր ժողովին մէջ։

ԳԻՏԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿՐԹՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԹՈՔԱՏԱՊ

Թոքատապը, նման չատ մը ուրիշ հիւանդութիւններու զորոնք կը ժառանգէ այժմու մահկանացու մարմինը, քաղաքակրթութեան ախտ է։ Եւ նոյն իսկ քաղաքակրթութիւնը ախտ է, արդի փիլիսոփայական դպրոցի մը վճռին նայելով։

Թոքատապը հիւանդութիւն մըն է, արդիւնք խոնուած տան մէջ բնակելու, չափազանց հանդերձ հագնելու, չափազանց ուտելու եւ խմելու, չափազանց փափուկ ապրելու — ամէնն ալ քաղաքակրթ կեանքի առողջապահական թերութիւնները որ կը տկարացնեն իրենց կենսական ընդդիմութիւնը անտեսանելի բիւրաւոր թշնամիներու յարձակումներուն դէմ, որոնք անվնաս են բնական վիճակի մէջ գտնուող առողջ անհատին համար, որուն առողջ արիւնը անընդհատ կ'արտադրէ հիւանդացուցիչ գործարանաւորներու գործունէութեան եւ թոյներուն հակառակորդ նիւթեր։ Սոյն տեսակէտները իրնկատ առնելով պէտք է ընտրել աւելի պարզ բնակարան, որ ունենայ առատ դիւրութիւններ արեւու լոյս եւ մաքուր օդ վայելելու եւ բաւական տեղ իւրաքանչիւր անհատի համար։ Պէտք է հագնիլ աւելի պարզ ղգեստ, որ պիտի պահէ մարթին բնական զօրութիւնը ընդդիմանալու համար օդի հոսանքներու, ցրտառութեան եւ հարբուխներու։ Պէտք է պարզ ուտել եւ չխճողել ստամոքսը, եւ սակաւ կերակուր, եւ նայիլ որ ակռաները բաւական մարզանք ունենան, զերծ մնալու համար ժամանակէն առաջ փտելէ, աւելի մարմնամարզ բաց օդին մէջ, եւ առհասարակ աւելի պարզ եւ աւելի բնական կերպեր կեանքի որու մէջ ծնած ենք ամէն մէկս, եւ որմէ ամէն մէկս կ'արտաքսուինք քաղաքակրթութեան գործելուն արագութեան համեմատութեամբ։

ԹԻՊԷԹԻՆ

Թիպէթին տեսակ մը ադտոտ հանդերձ կը հագնի, մէջքը գօտի մը ունի եւ գօտիէն վեր չատ բաներ կը խճողէ։ Իր ծոցին մէջ կը կրէ իր փայտէ պնակը եւ ջուրին թասը, իր աղեկատը (էօրէքէ), իր քթախոտի տուփը, իր գլխարկը, իր ստակի տոպրակը, եթէ ունի, եւ միշտ ծրար մը թէյ։ Այս պատճառաւ բուն եղածէն աւելի թանձր եւ կարճահասակ կ'երեւնայ։ Իր կօշիկները կոշտ բաներ են, թանձր թաղիքէ ներբաններով եւ երկայն զանկապաններով։ Մազերը — որոնց սանտր կամ վրձին կամ օճառ կամ ջուր դպած չէ օրորոցէն ի վեր — սոսկալի կերպով կը կախուին երեսին չուրջը բաց ի կռնակէն վար կախուած մէկ երկու հիւսուածներէ առատ մեռաքսաթելով։ Վարի ծայրը խոզի պոչի ձեւ առած է, եւ վրան կարուած է կարմիր չուխայ եւ զարդարուած է փղոսկր մանեակներով, բուսաներով եւ մէլէքայէթ կոչուած ազնիւ քարով։ Բայց Թիպէթին կատարեալ պիտի չըլլար առանց իր ձախ ականջի օղին եւ դաստակը չըջապատող համբիչին։ Այս վերջինն չնորհիւ անիկա չարունակ պատիւ կը վայելէ։

ԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ԴՈՐՇԻՒՆԵՐԸ

Մարդկային զգայարանքի գործարաններուն գիտութեան գործիքներէն սաորին ըլլալը ցուցած է Տր. Քարլ Սնիթըր։ Կ'ըսէ թէ մինչ մարդկային աչքը ամենապարզ գիշեր մը երկինքին մէջ 3,000է քիչ աւելի լուսատուր կը տեսնէ, լուսանկարչական տախտակը եւ հեռադիտակը կրնան գտնել անթիւ միլիոններ։ Աչքին համար դժուար է նշմարել մատնաչափի մը բաժանումները, եթէ չափի այդ միութեան $\frac{1}{200}$ էն փոքր ըլլան։ բայց հզօր մանրադիտակ մը $\frac{1}{10000}$ մատնաչափ արտամտիծ ունեցող առարկայ մը բաղդատապէս խոշոր կ'երեւցնէ։ Փափուկ ականջ ըլլալու է այն որ ճանճի մը ոտնաձայնը կը լսէ, բայց մանրաձայն գործիքը կը

մեծցնէ այս ձայնը հեծեալներու դոյզին հաւասարցընելու չափ։ Ամէնէն զգայուն մարդը չկրնար մէկ աստիճանի $\frac{1}{5}$ էն պակաս ջերմութեան փոփոխութիւն մը նշմարել, բայց գոլաչափ գործիքը (պոլոմեթր) կրնայ $\frac{1}{1000000}$ աստիճան ջերմութեան նուազութիւնը կամ առաւելութիւնը արձանագրել, եւ դիւրաւ կրնայ նշանակել ջերմութեան աստիճանի տարբերութիւնը սենեակի մը մէջ երբ լուցկի մը կը վառուի մղոն մը հեռուն։

ՆԱՄԱԿՆԵՐ

ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ ԱԻԵՏԱԲԵՐԻ ՀԱՐՑՄԱՆ

Ա-էոպ-ֆէլդի 34 թուովը «պատասխանելի կոյս ու կարեւոր» հարցում մը ներկայացուեցաւ ընթերցողներուս։ Ահա մեր պատասխանները։

Հ. 1. Դաստիարակուած երիտասարդներ կը տեսնենք երկու սեռէ, որք անուսներու հետ կ'ամուսնանան։ Այսպիսի աններդաշնակ միութեան մը չարժառիթն ու պատճառը ի՞նչ կրնայ ըլլալ։

Պ. Սաոր պատճառներն այլազան են։ Նախ, դաստիարակեալ ոմանք կ'ամուսնանան այնպիսի տեղեր, ուր պարագաներ անկարելի կ'ընեն գտնել բաղձացուած ուսեալ ընկերը։ Սիրուհիք կ'ամուսնացնէ զանոնք անուսին հետ։ Այսպիսիներ մեղադրելի չեն բան մեզ, երբ ամուրիութիւնը չեն նախընտրեր անուսի մը հետ չամուսնանալու համար։

Բ. Զօրաւոր պատճառ մը կայ եւ յիմար սէրն է, որ կը կուրացնէ դատողութիւնը ուսեալին եւ անուսին հաւասարապէս եւ բուռն ուժով մը կը քաշէ զանոնք իր ետեւէն եւ կը միացնէ ենթակաները առանց միջոց տալու անոնց որ մտածեն միութեան յարմարութիւնն ու անյարմարութիւնը։ Այսպիսիներ լոկ զգացումէ կ'առաջնորդուին՝ ոչ թէ դատողութենէ։

Գ. Պատճառ մը աւանդական սովորութիւններ, կամ արեւելեցիական բարքեր են որ կու գան բռնանալ ազատ ընտրութեան վրայ։ Ծնողաց կամքն է որ կ'իշխէ հոն, եւ երիտասարդը կայր հնազանդութեամբ մը կը զոհէ իր ընտրութեան իրաւունքը եւ կը կայնկանդուի «աններդաշնակ միութեամբ» մը։ Դաստիարակութիւնը այսքան կայր հնազանդութեան չի թոյլատրեր։

Դ. Պատճառ մը դրամապաշտութիւնը, ոսկին սէրը, կամ «նայնասիրոնիա»-նը, ոմանց մէջ այնքան բուռն ու զօրաւոր է որ դաստիարակութիւնն իր ճարտարութեամբը եւ մեղմացուցիչ զօրութեամբ չէ կրցած բարեխառնել եւ չափաւորել զայն։ Այսպիսիք, հրապուրուած հարստութեան խոստացած ունայն վայելքներէն, կը կոխկռտեն բարեկրթութեան խոստացած ամենապատուական չնորհներուն եւ տեւական ու անեղծանելի վայելքներուն վրայ՝ հասնելու հարուստի մը ու միայն հարուստի մը, հոգ չէ թէ անիկանկարագրով ինկած, հոգիով անանկ եւ մտքով աղքատ մէկն ըլլայ։ Պէրտեր օրիորդը զարդերու ճոխութեան մէջ եւ ունայնասէր երիտասարդը հարուստ օրիորդի մը դրամժիտին մէջ կ'երթայ փնտռել կեանքի երջանկութիւնը։ Նեա՜տ չարժառիթ, յիմա՛ր ուսնայնասիրութիւն։ Երկու սեռերէ այսպիսի չարժառիթներով ամուսնացող, բայց իրենց կեանքը դառնացնող կրթեալներու օրինակները չեն պակսիր։

Անուս եւ անբարեկիրթ օրիորդներու դրամոժիտով իրենց պիւտճէն չտկել եւ երջանիկ ապրիլ երազող ուսեալ երիտասարդներ, անբարեկրթութեան փուչերէն արիւնոտած սրտով մը կը տառապին ամէն օր։

Օրինակը չի պակսիր դպրոցական թշուառացող օրիորդներու ալ, որոց միակ իտէալը ունայնասիրութիւն ըլլալով բարեկրթութիւնը փոխարէն տուին արդուզարդը գնելու եւ հարստացան։ Բայց չատ չանցած՝ տխուր փորձառութեամբ հասկըցան իրենց ախորժակին ունայնութիւնը, եւ իրենց պաշտած արդուզարդի մէջէն թաց աչքերով դուրս նայեցան այն ճամբան, ուրկէ օր մը իրենց կենակցութիւնը փնտռող բարեկիրթ երիտասարդ մը մերժելով ետ ղրկած էին։ Ատոնք զոհերն են իրենց ունայնասիրութեան։

Ե. Եւ վերջին պատճառը ուսեալներու մէջ դաստիարակութեան թերին եւ լաւագոյն իտէալի բացակայութիւնն է։ Մեր նախապէս յիշած պատճառները գրեթէ անզօր պիտի մնային, եթէ երկու սեռերէ դաստիարակեալ երիտասարդներ ամուսնութեան մէջ բարձրագոյն իտէալ մը ունենային իրենց համար։ Կասկած չկայ թէ անոնք երբեք չպիտի նայէին անուսներու վրայ։ Բայց որովհետեւ ուսեալներու մէջ կը պատահի այսպիսի անյարմար ընտրութիւն, մենք ատիկա դաստիարակութեան թերութիւն եւ կրթութեան պակաս կը կոչենք։

2. Երկրորդ հարցումն է թէ «Ասիկա ամուսնական երջանկութեան ոչնչացող պարագայ մը չէ՞, եւ թէ ամոլներէ ո՞րը աւելի պիտի տուժէ, ուսեալը թէ անուսը»

Կ'ըսուի թէ ժամանակաւ Գաղիացի ուսեալ մը անուս գեղջուկի մը հետ ամուսնանալով անոր հետ երջանիկ ապրելու փորձին ենթարկել ուզած է

ինքզինքը։ Նկատի մեղի անձանօթ թէեւ, սակայն նպատակը այդ ամուսնութեան չերաչխաւորած երջանկութիւնը բռնազբօսիկ կերպով կարելի ընել էր։ Եթէ մեր մէջ անուսներու հետ ամուսնացող ուսեալներն ալ այդ երջանկութեան կարելիութիւնը կը հաստատեն, մենք ալ ատոր չենք հաւատար։ Եթէ ուսեալը ճշմարիտ դաստիարակեալ մ'է, իր անյարմար ընտրութիւնը անշուշտ իր երջանկութեանը սպառնացող պարագայ մ'է եւ ուսեալն է որ միշտ պիտի զոհէ եւ տուժէ։

3. Այս աններդաշնակ միութիւնը ընկերականութեան համար չարի՞ք է թէ բարիք եւ ինչո՞ւ։

Թերեւս ոմանք բարիք պիտի համարին մտածելով թէ երկու ուսեալ անուսներու հետ միանալով երկու բարեկիրթ ընտանիքներ կը կազմուին։ Բայց ըստ մեզ այս հաշիւը անճիշտ է։ Մէկ ուսեալ եւ անուս հաւասար չեն մէկ բարեկիրթ ընտանիքի։ Այս պարագային ուսեալին կրթութիւնը ուրիշ անուսի մը անկրթութեամբ կը չէզոքանայ եւ թերեւս անզօր կը մնայ։ Հետեւապէս մենք այդ միութիւնը չարիք պիտի համարինք, մանաւանդ թէ ամուսնական երջանկութիւն մ'ալ չերաչխաւորեր։ Իսկ ընդհակառակը երկու կրթեալներու միացումը կրթութեան ոյժը կրկնապատկելով երջանիկ ամուսնութիւն մը եւ ընկերականութեան ալ բարեկիրթ անդամներ կը խոստանայ։ Ահա պատճառը թէ ինչո՞ւ համար այդ «աններդաշնակ միութիւնը» բարիք մը չենք համարիր ընկերականութեան։

4. Չորրորդ ու վերջին հարցումն է թէ «Ո՛վ է չարիքին պատասխանատուն»

Թէեւ երկու սեռն ալ պատասխանատու են, բայց ուշի արական սեռին վրայ կը ծանրանայ, քանզի իրեն վերապահուած է ընտրել, առաջարկել ու առնել, մինչ միւսը՝ զուրկ այդ իրաւունքէն՝ դատապարտուած է սպասելու ուրիշի մը առաջարկին։

Ահա մեր պատասխանը. լաւագոյնը ուրիշներէ կ'սպասենք,

ԱԼԻՔ

Աչքերնիդ իր այս հարցումովը ընկերական այնպիսի չարիքի մը վրայ կը դնէ իր մատը, որ խիստ կարեւոր ու մեծ դեր մը խաղցած է մարդկային սեռին ճակատագրին վրայ։ Քանի որ ամէն ժամանակի մէջ ուսեալի ու անուսի դոյութիւնը կայ ու պիտի մնայ, ամուսնական աններդաշնակ միութիւններ շատ անգամ պիտի պարզեն այնպիսի տխուր պատկերներ, զորոնք անտեսել պարզապէս տխմարութիւն պիտի ըլլայ։ Չեմ ուզեցած տխուր փորձառութիւնը՝ անձամբ պատմելու ընթերցողներուս։ Սակայն գէթ տեսածներուս տպաւորութիւնը ինքնին բաւական համոզիչ փաստ մը պիտի ըլլայ խուսափելու այսօրինակ անխոհեմութիւններէ,

1. Շատախօս աններդաշնակ միութեանց չատերուն չարժառիթը սոսկ նիւթականն է։ Ուսեալ երիտասարդ մը հազիւ պիտի ուզէր կամ ընաւ պիտի չուզէր իր կեանքը միացնել այնպիսի աղջկան մը հետ, որ ուսեալ է, բայց դրամագիտէ զուրկ։ Որքա՜ն յաճախ տեսնուած է որ մեր կրթասէր երիտասարդներ իրենց կենակից ընտրած են հարուստ այլ անուս օրիորդներ, որոնք գաղափարով, կեանց այլեւայլ պարտականութեանց, ամուսնական կենաց պայմաններու եւ զաւակներու դաստիարակութեան մեթոտներու մէջ զիրար բոլորովին կը հակասեն։ Եւ նոյն այդ պարոններն են որ հրապարակախօսութեանց միջոցին իգական սեռի դաստիարակութեան անհրաժեշտութեան վրայ կը չեշտեն, յօդուածներու մէջ ֆէմինիզմի խնդիր յուզելով անոր ի նպաստ գաղափարներ հրապարակ կը նետեն, եւ իրենց միջավայրին մէջ իգական սեռի դաստիարակութիւնը անպէտ նկատող հին գլուխները կը ծաղրեն։ Սակայն ասոնց ամէնէն վերջը ու ամէնէն ծաղրելին ալ հոն է որ, դպրոցի չրջանը լմնցնող եւ կատարեալ դաստիարակութեամբ օժտուող տիպար օրիորդի մը ձեռքին փոխան, ապագային քանի մը կլոր ու փայլուն ոսկիներ հետը բերելու խոստումը ունեցող եւ սակայն կենցաղավարութեան ամէնէն պարզ սկզբունքներուն իսկ անտեղեակ օրիորդի մը ձեռքը կը խնդրեն։ Ուսումը դրամագիտէն զերազանց համարող, ընտանեկան կեանքի բարձրութիւնն ու երջանկութիւնը քանի մը ոսկիներու հրապոյրին զոհող մէկը չկրնար երբեք իր այս ծաղրելի արարքը չատագովել։ Եթէ ասանկները իգական սեռի դաստիարակութեան չատագովներէն չեն, խօսք մը չունինք։ Իսկ երբ ընդհակառակն բարեկամներէն են, ինչո՞վ կ'արդարացնեն ինքզինքնին։ Որքա՜ն քաղցր պիտի ըլլայ ուսեալ ամուսիններու պարապոյ ժամերուն մէջ ընտանեկան քաղցր խօսակցութեամբ զբաղիլ, գիտական, փիլիսոփայական, ընկերական եւ բարոյական նիւթերու վրայ գաղափարի փոխանցումներ ընել, որով հաւասարապէս այր ու կին զիրար հասկցած կ'ըլլան, եւ աւելորդ կը նկատուի այլեւս ընտանիքէն դուրս փնտռել ժամանցի ընկերութիւն մը։

2. Ըստ իմ տեսութեան, աններդաշնակ ամուսնութիւն մը ընտանեկան կեանքի երջանկութեան

սպառնացող խիստ պարագայ մըն է։ Սրտի, զգացման, եւ հոգւոյ բարձր չնորհներովը փայլող օրիորդ մը ամէն վիճակի մէջ խոստմնալից ըլլալու է ընտանեկան կեանքի մէկ գոհարը, անոր պատիւը միշտ բարձր պահող տիպար ընտանեկան պարագայ մը ստեղծելով եւ իւր ամուսնոյն պարծանք ու հպարտութիւն ներշնչելով։ Ընդհակառակն, երբ գիտակից երիտասարդ մը սխալ քայլերով կ'ընտրէ ամուսին մը որ դաստիարակութեան ու աղնուութեան ամէնէն տարրական հանգամանքներէն իսկ զուրկ է, ո՛րքան հոգեմաչ կեանքի մը կը դատապարտէ ինքզինք։ Անուսը ո՛չ սեռին ալ պատկանի, միշտ ուսեալն է տուժողը, թէեւ ան ալ իր բաժինը կ'ունենայ, քանի որ ուսեալը իր պահանջներուն մէջ անաչառ ու խիստ է. անուսն անընդունակ ըլլալով անոր պահանջկոտութեանց ընդդիմը հասկնալու՝ միշտ թերի պիտի մնայ, որով հաւասարապէս դժգոհութեան առիթ մը պիտի ըլլայ երկուստեք։

3. Այս աններդաշնակ միութիւնը ընկերութեան մէջ չարիքի սահման մը կը գծէ, ուր զոհ կ'երթան թէ՛ ամոլներ եւ թէ՛ նոյն իսկ իրենց զաւակներ, եւ նոյն ատեն ընկերութեան ուսեալ դասակարգին յուսահատութիւն կը ներշնչէ։ Զաւակ մը իր առաջին քայլերուն մէջ ծնողքը կը գտնէ իբր իրեն դաստիարակ։ Անոնց ներշնչած տարբեր տարբեր գաղափարները նկատմամբ նիւթական, հոգեկան եւ բարոյական բաներու, բնականաբար տղան անորոշութեան պիտի մատնեն, անանկ որ միաձոյլ դանդաւածով կազապարուած նկարագրի մը արտադրութիւնը չպիտի ըլլայ, եւ կեանքի բոլոր չրջաններուն մէջ նոյն այլազան եւ րեւոյթները պիտի նշմարուին իր վրայ։

4. Ամէն զատ, երբ ուսեալ աղջիկներ գոնէ իրենց արժէքը գնահատուած կը սեպեն ուսեալ երիտասարդներէ, արհամարհելով անուս դասակարգին իրենց դաստիարակութիւնը աւելորդ նկատող գաղափարը, կ'ըսեմ ասանք ո՛րքան յուսահատ պիտի ըլլան, երբ տեսնեն թէ իրենց համակերպողներն ալ ամուսնական ամենակարեւոր հարցը անուսի մը հետ կը լուծեն։ Փոխադարձաբար ալ ուսեալ երիտասարդներ նոյն զգացումով կը լեցուին, երբ իրենց ձեռքը կը մերժուի կրթեալ օրիորդներէ, որովհետեւ հարուստ, ջոջի զաւակ չեն, եւ իրենց տեղը կ'ընդունուի մէկը, որ դաստիարակութենէ զուրկ է, բայց ոսկիներու հետ կը խաղայ, կրնայ զայն ոսկի մատանիներով, գոհարներով, խոշոր զանգուածով ոսկիներով զարդարել եւ սակայն կեանքը —տգիտութիւնով անհամցնել։

5. Ուսեալ, քանի որ մեր ընկերական օրէնքը այնպէս սահմանուած է որ օրիորդը կրաւորական դիրք մը ունի ապագայ կենակցին ընտրութեան մէջ, կը մնայ պատասխանատուութիւնը առաւելապէս երիտասարդութեան, քանզի ան է միշտ իր ձեռքը երկնցնողը, հետամտողը, ուզողը, ու օրիորդին միայն հաւանութեան նշան մը տալ կը մնայ, այն ալ յաճախ ծնողաց ու բարեկամներու աղդեցութեան տակ։ Երիտասարդը դրամօժիտէն աւելի սրտի ու մտքի օժիտը փնտռելու է։

Քէսիրիկ ՍԱՐՏԻՐՈՍ ԿՕՉԿԱՐԵԱՆ

Ա-Եռաքեր 34 թիւին մէջ ամուսնական խնդրին վրայ կարեւորագոյն հարցում մը կար։ Ահաւասիկ իմ պատասխանս. Իգական սեռէ անհատ մը երբ կատարեալ ուսում եւ կրթութիւն ստանալ կ'ուզէ, բնականաբար 10–15 տարի դպրոցականի կեանք մը պիտի անցնէ, եւ այդ միջոցին ուսումը իր բոլոր զբաղումներով իրմէ գաղտնածածուկ պիտի մնայ։ Հետեւապէս երբ ամուսնական–ընտանեկան կեանքի մէջ մտնէ, չատ անկանոն դիրք մը պիտի ունենայ։ Զպիտի կարենայ զաւակաց ազնիւ մայր ըլլալ, զանոնք խնամել եւ հոգալ։ կարելու, եփելու, մաքրելու եւ տնական ամէն գործերու մէջ անփորձ ըլլալով չատ անտանելի պիտի գտնէ իր վիճակը, կրցածին չափ պիտի աչխատի՝ թերի թողլով ամէն ձեռք զարկածը։ Մանաւանդ դպրոցական մը ըլլալով ամէնէն ծանր եւ իրեն չվերաբերած խնդիրներու մէջ պիտի ներուի, ինքնիրեն իելք եւ միջոց պիտի գործածէ, ամուսինին ըրածներն ու ըսածները պիտի հերքէ, անոր գաղափարին հաւանութիւն պիտի չտայ։ Լեզուով ու ձեւերով միշտ իր ետը յառաջ տանիլ պիտի ուզէ, եւ ատանկով երկու ամոլներու մէջտեղ բազում անհամաձայնութիւններ պիտի դոյանան եւ ընտանեկան յարկին խաղաղիկ ու ջերմ մթնոլորտը պիտի խանգարուի։

Ահա այս է պատճառը որ չատ մը կրթեալ երիտասարդներ աւելի նախատեսօրէն կը համարին անուս բայց տնտեսագէտ օրիորդներու հետ ամուսնանալ, քան թէ ինքնահաւան դպրոցականներու հետ ապրիլ, որոնք դեռ տնտեսագիտութեան ճաչակն անգամ առած չեն եւ ընտանեկան կեանքէ չատ հեռու են։

Եզրակացութիւն. Իգական սեռի համար ընտիր ու խոհեմ տնտեսագիտութիւնը ուսումէն գովելի է ամուսնական տեսակէտով։ Եւ թէեւ ամոլը ձեւով ու տարազով իրմէ քիչ մը պիտի տարբերին, սակայն ընութեամբ իրարու չատ պիտի համեմատին եւ յոյժ բարեբաստիկ կեանք մը պիտի վարեն։

Ալիս Բալու

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՂՋԿԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ, ՊՐՈՒՍԱ

Արդէն տասը տասներկու տարիներէ հետէ գնահատուած էր այս հաստատութիւնը։ Վերջերս ինծի համար մասնաւոր չահեկանութիւն ունեցաւ, երբ աւելի մօտէն ճանչցայ այս վարժարանը։

Ճաճախ կը պատահի որ, երբ բանի մը աւելի մօտէն կը ծանօթանանք, յուսախաբութեան կը մատնուինք՝ անոր թերութիւնները նշմարելով։ Սակայն այս անգամ ճիշդ հակառակը եղաւ. մօտ գալով այս վարժարանին՝ գտայ կարգ մը առաւելութիւններ, որ անուն ստացած չատ մը վարժարաններու իսկ կը պակսին։

Հոս ընտանեկան յարկի մը բոլոր վայելքները միացած են դպրոցական լուրջ դաստիարակութեան մը հետ։ Հոս աչակերտուհին ֆիզիքապէս կ'օգտուի աննդարար լաւ ուտեստով — ուտեստ՝ որ բազում բարեկեցիկ տուներու իսկ կը պակսի — եւ այլազան զբօսեցուցիչ մարմնամարզով։ Մանաւանդ դպրոցը բարերաղդ կրնայ համարուիլ՝ ունենալով տնտեսուհի մը, որ է խոհեմ, քաղցր, աղնիւ եւ ամէն բարեմասնութիւններով օժտուած եւ նոյն ատեն կատարեալ հիւանդապահ մը, աղջկանց հանգիստը ամէն կերպով փնտռող։ Աչակերտուհիները կը վարժեն նաեւ իրենց ձեռքերը առնելի գործերով, ասեղնագործութիւնով, լաւ կարելով եւ ձեւելով, որոնք բոլորը կը նպաստեն իրենց լաւ տնտիկիններ ըլլալուն ապագային մէջ։ Հոս աչակերտուհին կը զարգանայ մտքով եւ հոգւով՝ իր չուրջը ունենալով կարող, անձնուէր, օրինակելի վարժուհիներ, որոնք պատրաստ են ընել ամէն չանք եւ զոհողութիւն անոնց յառաջդիմութեան եւ զարգացման համար։ Վստահ ենք թէ, եթէ ծնողք փորձեն իրենց աղջիկները հոս ղրկել, ըսուածէն աւելին պիտի գտնեն — սա դիւրամատչելի գինին ներքեւ, 12 Օսմ. ոսկի — եւ բուն իրենց փորձառութեամբ պիտի գնահատեն այս վարժարանը, եւ իրենք ալ նոյն արձագանգը պիտի տան։

Բ

ԽԱՉՈՒԱԾ ՑԻՍՈՒՍԻՆ

Փրկիչը հոգիիս դու ես, Տէր,
Ձի սիրով կը ջնջես իմ մեղքեր,
Կը ցրուես իմ վախեր ու ցաւեր.
Փրկիչը հոգիիս դու ես, Տէր։

Տէր, սիրոյդ եմ գերի սրտովին.
Թէ չըլլար երկինքն իսկ, ա՜հ, կրկին
Պիտի քեզ սիրէի կաթոգին.
Տէր, սիրոյդ եմ գերի սրտովին։

Դրժոխքը չազդեր ինձ սարսափ, ահ,
Եւ ոչ զիս կը սարսեն ցաւ ու մահ,
Քանի որ սիրտս քեզի կը յուսայ.
Դրժոխքը չազդեր ինձ սարսափ, ահ։

Դուն ես միշտ խոր սիրոյս առարկան,
Ինձ համար լուսոյ ակ անըզգաստ,
«Կենաց Չուր,» եւ վահան ու ապար.
Դուն ես միշտ խոր սիրոյս առարկան։

Հարամիկ գիւղ (Խնուս) ԱՐՇԱԿ Կ. ԹԻՒՐԻՒՆՃԵԱՆ

ԱԶԴԵՐ

Կ. պոլսոյ մէջ պանդուխտներու այցելու քաջագիտ Պատ. Գարեգին Գուշտուբաշեան, իմացած ըլլալով թէ ժամանակ ժամանակ ամանք իր ստորագրութեամբ կեղծ յանձնարարագիրներ գրելով Կ. պոլսոյ մէջ գտնուած բնիկ եւ Ամերիկահայ բարեկամներէ օգնութիւն կը խնդրեն, կ'ուզէ ծանուցանել թէ, եթէ ինք մէկուն համար օգնութիւն խնդրել ուզէ, անոր ձեռքը յանձնարարագիր չտայ ինք անձամբ կը դիմէ առ որ անկէ է։ Ուստի կը թելադրէ երես չտալ այնպիսիներու օրոնք իր ստորագրութեամբ կեղծ յանձնարարագիրներ ներկայացնելով նպաստ կը խնդրեն ասկէ անկէ։

Ամերիկահայ 30 թուով հրատարակուած նուիրատուութիւններու ցանկին մէջ սխալմամբ մոռցուած են հետեւեալները.

Մոստիչեան Ն. էֆ.ի ձեռամբ, Ազիզիյէ 62½ դահ., կէմէրկէկ 70 դահ.։

ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ ՕՐԱՑՈՑՑ ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿԱՆ
1905

Գ. Պաղտասարեան

Ընդարձակ՝ 320 էջ՝ 3 դրչ.—Պարզ՝ 38 էջ, յաւելուածով 1 դրչ.

Բովանդակութիւն. Հայոց ընդհանրական Հայրապետին Օրհնութեան կոնդակը, բարոյական, առողջաբանական, ընտանեկան, բժշկական, դիտական, պատմական, երկրագործական, վիճակագրական եւ կենսագրական (Գիտակի, Տքթ. Համլինի, Տքթ. Րիկսի եւ Գեր. Թ. Պօյաճեանի լուսանկարները), թարմ ու օգտաչատ նօթեր, հարցարան, գործի մարդոց բաժին, զուարճալիք, չեքմաբուժական քերական, առնուին հիւանդապահութիւն, եւն.։

10 ՄՐՑԱՆԱԿԱՒՈՐ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

Կը ծախուի ամէն գրավաճառներու քով։ Կեդրոնատեղի ս. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ վաճառատուն, թիւ 27, Ֆինճանճըլար Եօգուշլու (Պայպըլ Հասս) Կ. Պոլիս։

Քրիստ. Ե. Ընկերակցութեան ազօթքի ժողովը տեղի պիտի ունենայ վաղը ժամը 9½ին (Ը. Թ.) ի Րէսթ, Դումգափու։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՆԵՐՔԻՆ

Մայրաքաղաք. Վեհ. Սուլթանը, որ հեռագրով չնորհաւորած էր Անգղիոյ Թագաւորը եւ Իտալիոյ Թագաւորը իրենց ծննդեան տարեդարձին առիթով, չնորհակալութեան հեռագիրներ ընդունեցաւ Ն. Վեհափառութիւններէն։ — Կը յիշուի թէ Գերմանիոյ Կայսրն իր ի Կ. պոլիս երկրորդ այցելութեան ի յիշատակ գեղակերտ աղբիւր մը կառոյց Սուլթան Ահմէտի հրապարակին վրայ։ Վեհ. Սուլթանն ալ Պերլինի մէջ չինել տուած է տան անկողիններց հիւանդանոց մը, զոր քաղաքին կը նուիրէ։ Ի մօտոյ պիտի կատարուի բացման հանդէսը։ — Օսմ. Նաւատորմին բարգաւաճման համար յանձնաժողով մը կազմուեցաւ, որու պաշտօնն է գնելի բոլոր մարտանաւերը եւ արքունի նաւարանի մէջ կատարելի չինութիւնները քննել։ — Ծովային վարժարանի այս տարուան չրջանաւարտներէն ոմանք Հէյդէնհամ մարտանաւով Միջերկրականի, կարմիր Ծովու եւ Հնդկաց Ովկիանոսին մէջ պտոյտ պիտի կատարեն գործնական փորձի համար։ — Շրջաբերականով մը ազգարարուեցաւ գաւառային իշխանութիւններուն թէ արմիքի վաճառման մէջ ի սպառ արգելուած է լիպրայի գործածութիւնը եւ թէ այս արգելքին անսաստողները խստիւ պիտի պատժուին։ — Սուլթանիյէ վարժարանին դեր տնօրէն Մ. Ալֆոնս տը Փոթէլ տ'Ոլիս մեռաւ։ Ծնած էր 1828ին եւ 1873էն ի վեր կը վարէր իր պաշտօնը։ Անոր յաջորդ անուանուեցաւ կայս. պալատան թարգմանութեանց դիւանին կցորդ Մ. Ֆէօյեէ Ֆրանսացին։

Նահանգներ. Դամասկոսի կողմի ցամաքային թըղթատարը, որ չորեքշաբթի առաւօտներ կը մեկնէր կանուխ, այսուհետեւ հինգշաբթի օրեր պիտի մեկնի, վասն զի Էրէյլիի գծին չինութեամբ թըղթատարական ճամբան մէկ օր կարճցած է։ — Մուտանիա–Պրուսայի երկաթուղին երկարելով Ուշակի գծին միացնելու ծրագիրը ձեռնհաս պաշտօնարանին յանձնուած է։ — Ատանայի նահանգին մէջ չատ տեղ յատկացուած է վարդի մշակութեան, եւ Պրուսայէ վարդի 30,000 տունկ պիտի ղրկուի հոն։ — Պարսկաստանի հնտահտի համաճարակին փոխանցման դէմ նախազգուշական միջոցներ տնօրինելու համար երեք բժիշկ պիտի ղրկուի Էրզրումի նահանգը։ Կուսակալութեան ալ հրամայուած է Խոյի եւ Սալմասի կողմերէն եկողներուն թոյլ չտալ որ սահմանագլուխն անցնին։ — Ձեռնհաս պաշտօնարանը մարդահամարի գործողութիւնները փութով լրացնելու նպատակով որոշեց 15 օրուան մէջ 3,000 հոգիէն պակաս արձանագրող մարդահամարի յանձնաժողովները առաջին անգամ յանդիմանել, երկրորդ անգամ պաշտօնանկ ընել եւ անոնց տեղ աւելի կարող անձեր ընտրել, եւ թերացող կամ առանց օրինաւոր պատճառի յապաղման պատճառ եղողները դատաստանի ենթարկել։ — Աստաբազարի Գուրտ Մահալլէ թաղին մէջ հրդեհ ծագեցաւ եւ քանի մը չէնք այրեցան։ — Բումելիի կայս. զօրաց ձմեռնային պիտոյքին համար հանգանակուած գումարը 1,309,598 դահ.ի հասաւ։ — Մանեաս լճին ձուկերը բազմացնելու եւ ազնուացնելու համար տեղւոյն վրայ խնդիրը ուսումնասիրելու նպատակով մանագէտներ պիտի ղրկուին հոն։ — Որոնց սր անկ է՝ հրամայուեցաւ պէտք եղած քանակութեամբ փոխադրամ տալ Տարտանէլի մօտակայ գիւղերու այն երկրագործներուն, որոնց բերքերը վնասուած են։ — Այտընի կուսակալութեան այս տարուոյ բամբակի բերքը 30,000 հակ կ'ենթադրուի։ — Սէրէզի Ապտիմալ գիւղին Թուրք եւ Քրիստոնեայ 120 տուներուն 10ը միայն ազատուած են հեղեղներէն, իսկ միւսները կարասիով հանդերձ քշուած են։ — Շքոտրայի Պոյանա լճին վրայ չոգենաւ պիտի բանեցուի։ — Ատանայի կուսակալը Կայս. գոհունակութեան արժանացաւ։ — Նահանգներու մէջ վարդաստաններ մշակելու եւ վարդի իւղ արտադրելու համար որոշուեցաւ որ Երկրագործական Դրամատունը թորիչներ պատրաստելով վարդի իւղ արտադրող երկրագործներու բաժնէ եւ փոխարժէքը անոնց համար հեշտ ու նպաստաւոր դրութեամբ մը գանձէ։

Այլաչայէ. Պետական Խորհուրդը ձեռնարկած է քննել Եւրոպական պատրաստ դեղերու համար պատրաստուած կանոնագիր մը, որու գլխաւոր տրամադրութիւններն են հետեւեալները. Ներածուած այսպիսի դեղերու պիտի ընկերանայ հնարչին մէկ յայտագիրը դեղին բաղադրութիւնը բացատրող եւ տեղւոյն Օսմ. հիւպատոսարանէն վաւերացուած։ Դեղէն նմայչ մը կայս. բժշկական վարժարան պիտի ղրկուի տարրալուծման համար։ Ցետոյ պիտի փորձուի հիւանդանոցի մը մէջ եւ արդիւնքին վրայ խորհրդակցելէ ետեւ Առողջապահական Ժողովը պիտի արտօնէ կամ մերժէ անոր ներածումը։ Այս ձեւակերպութիւնները 4 ամիսէն պիտի աւարտին։ — Նէ՞ Եոչ Հէրըլտ լրագրին տէրը, Մր. Կոթրըն Պէնէթ, զբօսանաւով մը զոր ինք կը վարէ, Հոդոս ժամանած եւ երկու օր մնացած է հոն քանի մը հիւրերով։ Իսքէնտէրուն, Պէյրութ եւ Եգիպտոս հանդիպելէ ետեւ Ցունվի սկիզբները

Ֆրանսա պիտի երթայ։ — Իզմիրէ ժամանողներու դէմ սահմանուած բժշկական քննութիւնը չնջուեցաւ։ — Ադեքսանդրիայէ ժամանողներու դէմ հաստատուած 48 ժամու քառանթինան ալ վերցուեցաւ։ Բայց բժշկական քննութեան տնօրինութիւնը կը մնայ եւ երրորդ կարգի ուղեւորներն ու իրենց ցոյքերը պիտի հականեխուին։ — Նաւային յիսուն սպայ պիտի ղրկուին Ամերիկա, Անգղիա, Ֆրանսա եւ Իտալիա, որպէս զի երկու տարի ծառայեն եւ նոյն պետութիւններու նաւատորմերուն մէջ իրենց հմտութիւնը կատարելագործեն։ — Ճենովայի նաւագործարանին յանձնարարուած եօթը թնդանօթակրակոցներուն չինութիւնը լմնցնելու մօտ է։ — Ուաշինկթընի մէջ գումարելի երկաթուղիի համաժողովին կայս. կառավարութիւնն ալ պատուիրակ պիտի ղրկէ։ — Գահիրէի մէջ պիտի չինուի անկար կիներու յատուկ անկեանոց մը 26 անձ պարունակող։

Բոլոր Ծոլ. Անցեալ չաբթու Զինու միսիոնարներէն Մր. Հէլաք Զինացի Բողոք. ուսուցիչ Մր. Զէնկի հետ մայրաքաղաքս ժամանեց, եւ կիրակի կէտիկիւղայի Ամերիկեան վարժարանի կիրակնօրեայ դպրոցին մէջ տեղեկութիւններ տուաւ Զինու Աւետ. գործին վրայ։ Մր. Զէնկ իր լեզուով պատմեց թէ ինչպէս հրաժարեցաւ կռապաշտութենէ եւ Քրիստոնէութիւն ընդունեցաւ։ Մր. Հէլաք Անգղիերէնի թարգմանեց, վեր. Գրիգորեան ալ Անգղիերէնէն Թուրքերէնի։ Մր. Զէնկ, երբ դեռ կռապաշտ էր, կառավարական պաշտօնեայ էր։ Հիմա ուսում առնելու համար Ամերիկա կ'երթայ։ Մր. Հէլաքի մեծհայրը առաջին անձն եղած է որ Արաբերէն Սբ. Գրքի ապագրութեան ձեռնարկած է Իզմիրի մէջ։ — Պանտրմայի քարոզիչ Մինաս Էֆ. Սալաթեան Ռոտոսթոյի մէջ ամուսնացաւ Օր. Մաննիկ Ուզունեանի հետ պսակադրութեամբ թերթիս խմբագիր վեր. Տր. Պարնըմի։ — Ատանայի միսիոնար Մր. Չէյմպըրս եւ տեղւոյն աղջկանց վարժարանի նոր եկ վարժուհի Ամերիկացի Միս Մորլի երեքշաբթի իրենց պաշտօնատեղին ուղեւորեցան։ — Վեր. Հայկ Ատատուրեան, որ 7 տարիէ ի վեր Ամերիկայի Մասաչուսէց նահանգին Փլիմըթհ գիւղին մէջ կը քարոզէր, նոյն նահանգին Ուէսթ Թիսպէրիի մէջ Մարթազ Վինեըրտի Ժողովական եկեղեցիէն հրաւիրուած է իբրեւ քարոզիչ եւ հրաւէրն ընդունած է։ Եկեղեցին 1673ին հիմնուած է։

Հայ Լոս. Ծոլ. Կիլիկիոյ Կաթողիկոսը կը պատրաստուի Սիս վերադառնալ։ Այս առիթով Պատրիարքարանի Խառն Ժողովը փափաքեցաւ կարուկ որոշում մը տալ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան եւ Պատրիարքարանի փոխադարձ յարաբերութեան վրայ։ Կաթողիկոսը չուզեց այդ ժողովին ներկայ ըլլալ, սակայն բերանացի չեչտեց թէ ինչպէս մինչեւ ցարդ ինք ոեւէ դժուարութիւն յարուցած չէ, այսուհետեւ ալ պիտի չյարուցանէ։ Խառն Ժողովը Պատրիարքարանի կողմէ 1881ին Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան ուղղուածին նման յանձնարարութիւն մը ըրաւ Կաթողիկոսին։ — Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը դրամական անձկութեան պատճառով ստիպուած է 10,000 րուպլի գումար մը ղեղչել Գէորգեան Վարժարանի ուսուցիչներուն եւ պաշտօնեաներուն ամսականներէն։ Սինոդը կարգ մը անձերու արձակման թուղթ տուած եւ չորրորդ պարտի ամուսնութիւն մը արտօնած է։ Եկեղեցապատկան կալուածներու նոր կանոնագրին առիթով անվայել ընթացքի մէջ գտնուող 25ական հոգի երիվանէ եւ Ադեքսանդրափոլէ Եւրոպական Ռուսիա վտարուած են։ — Բէլգրատէն չաբթի սկսաւ իր հրատարակման իններորդ տարին։ Տարակոյս չկայ թէ ութ տարիէ ի վեր չարունակ հրատարակած իր ընտիր յօդուածներով Հայ լրագրութեան պատիւ բերող դիրք մը գրաւած է։ Ճաշոյ շատ տարիներ կը մաղթենք մեր պաշտօնակցին։

Ա–եւորական հրապարակ. Նոյ. 12 (Ն. Տ.) Օ. Ո. 100

Ցորեն, քաշը փր.		Արտածման համար	27½
Անատոլու կարծր	33–33½	Շոտը, կենդինարը, դահ.	
» ընտիր	38	Թրիէսթէ	106
Ալ–ը, պարկը, դահ.		Ռուսական	88
Անատոլու գրմա	65–73	Սուրճ 100 քաշը	6–7 ոսկի
Օտեսա (Ա)	94–97	Բլենդ, պարկը, դահ.	
Մարսիլիա		Եգիպտական	76–77
Գ–ըլ, քաշը, փր.		Անգղիական	105–106
Անատոլու Ա.	25½–26	Բրազիլ ֆրանք	42–42½
» Բ.	23½–24	Բամբակ, քաշը,	
» Գ.	22½	Ատանա	6⅛–6¼
Եգիպտչի., քաշը		Ապէն, Գարահիսար, Պալըքէսիր	98–100
Մարմարա		Լաքիա	
Իզմիտ		Սեւծով, 100 քշը.	180–185
Թլֆլիկ, » դահ.		Սելանիկ »	235–240
Էնկիւրի, եռզղատ	15–15½	Կոճղը, քաշը փր.	
Բուբդ, քաշը, դահ.		Մէրսին	83½–84
Անատոլու գըրմա	6½–7	Սկեռ »	
Քաբլեղ, զոյգ թիթեղ		Անատոլու	38–40
Ռուս. Պոլոյ համար	33½		

Դրամական. Նոյ. 4/17

Օսմ. Միաց. Օ. Ո.	94 24	Րուպլ. երկթղ. ֆր.	125 50
Մէճիտիյէ	107 34	Նաթոլէոն	87 23
Մէճալիք	102 10	Գրիմից	51 04
Մանր արծաթ	104	Անգղ. ոսկի	110 03
Ռուսիոյ բոլ	89 30	Մանէթ	8 56

ԱՐՏԱՔԻՆ

Աչխոյհի խոպոռ-ինքը. Մինչ Ռուսեւճափոնական պատերազմը վերջանալէ հեռի կը թուի դեռ, գոհացուցիչ է արձանագրել աչխարհի ապագայ խաղաղութիւնը ապահովելու համար ձեռք առնուած միջոցները։ Մին է խաղաղութեան ուրիշ հանմաժողովի մը գումարման հրաւէրը, զոր Նախագահ Ռուզվէլթ ուղղեց միւս տէրութիւններուն։ Ամերիկեան Արտաքին նախարար Մր. Հէյի կողմէ պատրաստուած չրջաբերականը կը խօսի 1899ին Ջարին կողմէ հրաւիրուած Խաղաղութեան առաջին Համաժողովին եւ անոր կատարած լաւ գործին վրայ։ Կը խօսի նաեւ Խորհրդարանական Միութեան վրայ, որու կ'անդամակցին առաջնակարգ ամէն խորհրդարաններէ բազմաթիւ անդամներ, որոնք միաբանութեամբ կը գործեն խաղաղութեան պահպանման համար։ Իր վերջին գումարման մէջ ի Սէյնթ Լուիս, ուր Եւրոպական ամէն խորհրդարան, բացի երկուքէն, ներկայացուցիչ ունէր, Նախագահ Ռուզվէլթի ուղերձ մը ուղղուեցաւ, որով կը յայտարարուէր թէ արդի քաղաքակրթութեան լուսաւորեալ զգացումը կը պահանջէ որ միջազգային վէճեր, անհատականութեան նման, դատարաններու ձեռամբ կարգադրուին եւ ոչ թէ բիրտ ուժով։ Ուստի Մր. Ռուզվէլթէ կը խնդրուի բոլոր տէրութիւնները Խաղաղութեան ուրիչ Համաժողովի մը հրաւիրել։ Նախագահը կ'զգայ թէ, որովհետեւ Ամերիկա սիրով իր ափերուն վրայ ընդունեցաւ Խորհրդարանական Միութիւնը, կը վայլէ որ հրաւէրը Ամերիկեան կառավարութեան կողմէ ուղղուի։ Ուստի օտար երկիրներու մէջ գտնուող Ամերիկեան դեսպաններուն հրահանգ կու տայ խնդրին վրայ հրաւիրել կառավարութիւններուն ուշադրութիւնը եւ անոնց թելադրութիւններն իմանալ։ Քննելի խնդիրներու մանրամասն ծրագիր մը չղրկեր հրաւէրին հետ, լաւագոյն համարելով այդ ծրագրին պատրաստութիւնը յետաձգել մինչեւ որ բոլոր տէրութիւններուն դաղափարներն առնուին։ Իրրեւ այդ ծրագրին մաս կազմող նիւթեր կը թելադրէ պատերազմի ժամանակ չէզոքներու իրաւունքները եւ պարտականութիւնները, նաւամարտի մէջ անհատական ստացուածներու անբռնաբարելիութիւնը, ամրոցներու, քաղաքներու եւ գիւղերու ռմբակոծումը նաւային ոյժերով եւ չէզոք երկիր ապաստանող պատերազմիկ նաւերու հանդէպ բռնելու ընթացքը։ Նախագահին հրաւէրը նպատաւոր ընդունելութիւն գտաւ Ֆրանսայի մէջ, այն կուսակցութենէ ուրախութեամբ ընդունուելով։ Անգլիոյ մէջ ալ նոյնպիսի ընդունելութեան արժանացաւ։ Կ'ըսուի թէ Ֆրանսա, Գերմանիա, Աւստրիա–Հունգարիա, Իտալիա, Սպանիա, Հոլանտա եւ Հարաւային Ամերիկեան երկիրներ արդէն պաչտօնապէս ծանուցած են թէ կը մասնակցին Խաղաղութեան Համաժողովին, զոր դարձեալ Լահէի մէջ գումարել կը թելադրէ Մր. Ռուզվէլթ։ Կ'ըսուի ալ թէ Ռուսիա իմացուցած է Ամերիկեան կառավարութեան թէ կը մերժէ ամէն միջամտութիւն Ռուսեւճաքոնական պատերազմին համար։ Ճափոն ալ ըսած է թէ, մինչեւ որ Փորթ Արթհըր չինայ, միջնորդութեան թելադրութիւններու ականջ պիտի չկախէ։

Խաղաղութիւն ապահովող ուրիշ միջոց մը Ֆրանսայի Երեսփ. Ժողովին կողմէ Անգլեւֆրանսական պայմանագրութեան վաւերացումն է։ Պայմանագրութեան վերաբերեալ վիճաբանութիւնը քանի մը օր տեւեց եւ բոլոր խօսուածները ամէն տեղի խաղաղասէրները գոհացնող հանգամանք ունէին։ Պայմանագրութեան կէտերէն ոմանք քննադատուեցան մանաւանդ երու կողմէ։ Սակայն ամէն ոք ուրախութիւն յայտնեց երկու կառավարութիւններուն մերձեցման համար։ Ընդդիմադիր կուսակցութիւնը չփորձեց կառավարութեան դէմ գործելու առիթ ընել պայմանագրութիւնը, այլ ընդհանրութեան միանալով գոհունակութիւն յայտնեց։ Եւ արտաքին յարաբերութիւններու մասնագէտ հեղինակութիւններ ճանչցուած բոլոր անդամները, որպիսի են Մ. Տրլոնքլ եւ Մ. Էթիէն, չերմագէս գովեցին կառավարութեան ընթացքը։ Պայմանագրութեան ամէնէն աւելի քննադատուած կէտը Նիւֆընտլէնտի վերաբերեալ մասն էր, ուր ըստ ամենց բաւական պաչտպանուած չէին Ֆրանսական չահերը։ Բայց երբ պայմանագրին այդ մասը քուէի դրուեցաւ, 105ի դէմ 443 քուէով վաւերացուեցաւ։ Մ. Տէլքասէ ըսաւ թէ պայմանագրութիւնն համարուելու չէ միայն կնճռոտ խնդիրներու յարդարում եւ Անգլեւֆրանսական այժմեան յարաբերութեան երաչխաւորութիւն մը, այլեւ նոր թուականի մը սկիզբ եւ իրմէ աւելի լայնմաստ եւ հեռանկատ հաւակացողութեան մը հիմ։ Ասով հասկըցնել ուզեց թուական մը, երբ ազգային վէճերը ընդհանրապէս խաղաղական միջոցներով պիտի հարթուին։ Խաղաղական այսպիսի կարգադրութեան վերաբերեալ պայմանագրութիւն մը կնքուած է Միացեալ Նահանգներու եւ Ֆրանսայի միջեւ։ Եւ Մր. Հէյ արդէն բաւարար հաւաստիք ընդունած է թէ Մեծ Բրիտանիա եւ Մեքսիքօ կազմ եւ պատ-

բաստ են նայնպիսի պայմանագրութիւններ կնքել իր կառավարութեան հետ։ Մեծ բան պիտի ըլլար, եթէ կարենայինք յուսալ թէ արիւնռուչ պատերազմը, որու վրայ չարթէ չարաթ լուր կը հաղորդենք, վերջին մեծ պատերազմը պիտի ըլլայ քաղաքակիրթ ազգերու միջեւ։

Պալքիչեան Նահապետը. կը ծանուցանի թէ Ռուս կառավարութիւնը որոշած է առատ նուէրներ տալ ամէն անոնց, որոնք Հիւսիսային Ծովու մէջ Հըլի միջադիպին ժամանակ կասկածելի նաւերու ներկայութեան նկատմամբ տեղեկութիւն հայթայթեն։ Սկանդալ կ'ըսէ թէ, եթէ Ռուսիա անհրաժեշտ պէտք կ'զգայ այդ մասին վկայութիւններ գնելու, այդ նշան է թէ ներկայանալի լուրջ վկայութիւններ սպառուելու չեն։» կարծիքը թէ Ռուսերու տեսած կասկածելի նաւերը բուն իսկ իրենց նաւերն էին, որոնք իրենց ճամբէն չեղած էին, աւելի հաւանական կը դառնայ Սր. Փեթըրսպուրկ հասած երկու նամակներու միջոցով։ Մին գրուած է Օլոպա յածանաւին հրամանատարէն, որ կ'ըսէ թէ իր նաւը եւ իսկապէս յածանաւը իրենց բնկեր նաւերուն կրակէն վնասուած են։ Միւս նամակն ալ նոյն պարունակութիւնն ունի։ Ռուսական ուրիշ նաւախումբ մը եւս պիտի ուղեւորի Մայրագոյն Արեւելք։ Պիտի բաղկանայ Օլեկ Նորաչէն յածանաւէն եւ քանի մը ծովամրակէ։ Կ'ըսուի թէ նաւատորմին բոլոր հատուածները պիտի համախմբուին ի Մատակասքար։

Պոպեջոյը. Հետազօտիչներու ընդհարումներ միայն կը ծանուցուին Մանչուրիայէ։ Ճափոնցիները հարաւէն բազմաթիւ զինուոր կ'ընդունին։ Զօր. Քուրոփաթքինի ալ օգնական զօրք կը հասնի, եւ երբեմն կ'բսուի թէ ան իր ձեռքին տակ ունի այժմ կէս միլիոն զօրք։ Անկարելի է այդ, եւ Սկանդալ զինուորական թղթակիցը կը հաշուէ թէ Ռուս բանակը, հիւանդներուն եւ վերջին կարուածներուն համար պէտք եղած զեղչը ընելով, հազիւ կարող է ունենալ 180,000է աւելի պատերազմիկ, մինչ Ճափոնականինը 210,000ի հասած կրնայ ըլլալ։ Զօր. Քուրոքի մահը կը ծանուցուի Ռուս աղբիւրներէ, բայց կը հերքուի Թոքիօի մէջ։ Քուրոքի իր բանակին գլուխն է եւ քաջառողջ վիճակի մէջ։ Փորթ Արթհըրի նկատմամբ կ'ըսեն Ռուսերը թէ այնչափ ծանր չէ անոր վիճակը որչափ կը ցուցուի Ճափոնական հեռագիրներով, եւ թէ միջնաբերդը կրնայ դեռ ժամանակ մը դիմանալ։ Փըճիչ Փըչկիչն կը ծանուցանէ թէ Ճափոնցիները գրաւեցին Լիաօթիչանի դիմաց դանուող Քիքուանչան լեռը, եւ թէ Ռուսերը վեց ժամու կռուէ մը ետեւ վանուեցան իրենց խրամներէն։ Յետոյ Ճափոնցիներն սկսան Լիաօթիչանի վրայ յարձակիլ ծովէն ու ցամաքէն։ Բայց Սպահ կ'իմանայ թէ Ճափոնցիներն այդ դիրքէն վանուեցան 1,500 մարդու կորուստով։ կ'ըսէ նաեւ թէ անոնք առին Իջէչան բերդը եւ ուրիշ դիրքեր, սակայն սոսկուեցան լքանել զանոնք։ կ'ըսուի թէ Զօր. Շեհոսըի զինադուլ խնդրելուն նպատակն էր մեռելներ թաղել։ Ճափոնցիները զինադուլի չհաւանեցան, վասն զի կարմիր Խաչն իր արտօնութիւնները չարաչար կը գործածէ։ Գալով ուրիշ բերդերու որոնց առումը ծանուցուեցաւ, կ'ըսուի թէ Ճափոնցիները դեռ առած չեն զանոնք, այլ անոնց մօտ դիրքեր միայն։ Քաղաքը քանիցս բռնկած է ռմբակոծումէն։ Փորթ Արթհըրի պաշարող բանակին հրամանատարը, Զօր. Նոկի, ծանր հիւանդ է։ Սբ. Փեթըրսպուրկէ նորագոյն հեռագրի մը համաձայն Իջէչան ամրոցին ճափոնական գրաւումը դեռ չհաստատուիր, եւ կը կարծուի թէ Ռուսերը կրնան դեռ մինչեւ Յունվ. դիմանալ։ Ռուսական Բալթյինէ յածանաւը, բուռն փոթորիկէ մը օգտուելով, Փորթ Արթհըրէ Զիֆու փախաւ եւ հոն զինաթափ եղաւ հեռագրի մը համաձայն, ուրիշի մը համաձայն ալ օգն հանուեցաւ իր հրամանատարէն։ Այդ հրամանատարը տեսակցութեան մը մէջ խոստովանած է թէ Զօր. Շեհոսըլ վիրաւորուած է։

Այլեայլ. Ամերիկայի նախագահական ընտրութեան մէջ Մր. Րոզէվէլթի չհաճած մեծամասնութիւնը անօրինակ է։ Գրեթէ կամ լման 15 միլիոն քուէ տրուեցաւ եւ Մր. Րոզէվէլթի չհաճած մեծամասնութիւնն է իր մէկուկէս միլիոն։ Երեսփոխանութեան մէջ կառավարական կուսակցութիւնը գրեթէ 100 քուէի մեծամասնութիւն պիտի ունենայ։ Նախագահը, իրեն ընծայուած մեծ պատուին համար չնորհակալութիւն յայտնելու առիթով, կ'ըսէ. «Այսուհետեւ ոչ մէկ պարագայի տակ ընտրելի պիտի ներկայանամ, կամ վերընտրութիւն պիտի ընդունիմ։» Մր. Րոզէվէլթի անձնական ժողովրդականութիւնը սակէ յայտնի է որ վեց նահանգներ իր ընտրութեան համար քուէ տուին մեծամասնութեամբ, բայց Ընդդիմադիր կուսակցութենէն ընտրեցին իրենց կառավարիչները փոխանակ անոր կուսակցութենէն ընտրելու։ — Անցեալ չորեքշաբթի Անգղիոյ Թագաւորին ծննդեան տարեդարձն էր, ուրբաթ ալ Իտալիոյ Թագաւորին։ Երկու Թագաւորներն ալ չնորհաւորութիւններ ընդունեցան ոտար վեհապետներէ եւ իրենց հպատակներէն։ Իտալրրտ Թագաւորը նուէրներ ընդունեցաւ Զարէն, Վիլհելմ կայսրէն եւ Փորթուկալի Թագաւորէն։ Այս չարթու Իտալրրտ Թագաւորը եւ Ալեքսանտրա Թագուհին այցելութիւն կ'ընդունին Փորթուկալի Թագաւորէն ու Թագուհիէն, որոնք երկուշաբթի կէսօրէն ետեւ Ֆրանսայէ Անգղիա անցան եւ երեքշաբթի առաւօտ Լոնտոն ժամանեցին։ — Նոյ. 10ին Ֆրանսայի Երեսփ. Ժողովին սեղանին վրայ դրուեցաւ Պատերազմեան եւ Ծկեղեցւոյ բաժանման կառավարական ծրագիրը։ — Ֆրանսայի Պատերազմական նախարար Զօր. Անտրէ հրաժարական տուաւ։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ի ՏՓԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱԿՈԲ ՊՈՅԱՃԵԱՆ

Ֆինճանճըլար եօգուղու Ամերիկան խան